

COMUNITATEA ISRAELITĂ DIN FOCȘANI ÎNTRE ANII 1890 - 1900

Angel Tîlvăr

În perioada medievală, în partea de nord a Moldovei se stabilesc evreii aşchenazi, proveniţi din Polonia şi Ungaria.

În timpul domniei lui Vasile Lupu (aprilie 1634 – 3 / 13 aprilie 1653, 28 aprilie / 8 mai – 8 / 18 iulie 1653) şi a domniilor fanariote, evreii devin din ce în ce mai numeroşi, având drept formă de organizare Comunitatea. În documentele vremii, aceasta era numită breaslă. Legislaţia acelor timpuri a impus pentru evrei o serie de reglementări discriminatorii, plasându-i pe aceştia pe o poziţie inferioară faţă de populaţia majoritar creştină ¹.

În secolul al XVIII-lea, evreii din Moldova se ocupau cu comerţul şi cu practicarea meseriilor artisanale ².

Juridiceşte vorbind, evreii erau divizaţi în pământeni şi sudiţi. În calitatea lor de supuşi ai autorităţilor române, ei plăteau taxe şi impozite Domniei; în schimb, aceasta le-a dat o serie de privilegii, mai cu seamă în ceea ce priveşte organizarea comunităţii lor. Cu toate acestea, ei trebuiau să se supună unor restricţii, dintre care cea mai importantă era imposibilitatea de a fi proprietari de pământ.

Conducătorii lor - hahambaşa şi starostele - trebuiau să fie confirmaţi de Domnie.

Cea de a doua categorie, aceea a evreilor sudiţi, desemna pe cetăţenii altor state, care erau scutiţi de impozite şi de efectuarea

¹ Florin Petrescu, *Istoria evreilor. Holocaustul*, Ediţia a II-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2007, p. 26.

² *Ibidem*, p. 27.

stagiului militar ³. Acești evrei se aflau sub jurisdicția consulilor care reprezentau în Moldova țările lor.

Din punct de vedere juridic, statutul evreilor din Moldova cunoaște o degradare odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului Organic, în 1832 ⁴. Astfel, ei nu aveau voie să se stabilească în anumite sate și să practice comerțul.

Revoluția de la 1848 a fost un eșec și din punctul de vedere al emancipării evreilor.

Având o atitudine favorabilă față de evrei, Alexandru Ioan Cuza (1859 - 1866), le-a acordat acestora statutul de pământeni, mai precis români de cult mozaic.

Ca urmare a transformării lor în apatrizi, se declanșează așa - numita problemă evreiască, pentru a cărei rezolvare favorabilă au militat Marile Puteri ⁵.

Concomitent, evreii fac eforturi de integrare în societate, fără a pune în pericol zestrea culturală și etnică a Comunității ⁶. În acest sens, de o reală importanță au fost nou înființatele școli israelito - române ⁷.

Războiul de Independență - la care evreii și-au adus contribuția de sânge ⁸, bani, donații diverse și măsuri de ordin sanitar, avea să însemne pentru aceștia acordarea de drepturi civile.

Astfel, încetățenirea sau naturalizarea evreilor nu se acorda în masă, ci individual, de aceasta beneficiind doar persoanele care făceau servicii deosebite Statului. Între 1879 și 1918, în România au fost încetățeniți 1.500 de evrei, dintre care aproape 900 au fost naturalizați *in corpore*, fiind veterani ai Războiului de Independență.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, în cadrul Comunității evreiești din România apar două orientări de ordin politic și cultural:

³ *Ibidem*, p. 29.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 30.

⁶ *Ibidem*, p. 31.

⁷ *Ibidem*, p. 30.

⁸ *Ibidem*, p. 33.

pe de o parte, cea **asimilaționistă**, care desemna pe evreii ce militau pentru integrarea în cultura română, urmând să beneficieze de drepturi politice și civile; pe de altă parte, cea **sionistă**, care viza păstrarea identității iudaice ⁹.

La 1691, Comunitatea Israelită din Focșani - Moldova era deja constituită ¹⁰, șapte ani mai târziu ridicându-se prima sinagogă, iar în 1827 o alta.

La începutul secolului al XVIII-lea, în 1706, documentele atestă o povarnă (cazan de țiucă) ce aparținea unui evreu din orașul de pe Milcov.

La sfârșitul aceluiași secol și începutul celui următor, staroste al evreilor din Focșani era un anume David, personaj negativ, cu înclinații dictatoriale. În acea perioadă, în Focșani evreii nu erau mai mult de 20 la număr ¹¹.

La 1738, sursele vremii pomenesc pe un anume Herșcu, arendaș (orândăr), fiul lui Lazăr Orândaru. Pe la 1860, acesta avea casă și pivniță în Focșani, Herșcu fiind și cârciumar și comerciant de rachiu. În Catagrafia Moldovei din 1774 figurează și evreul focșănean Ezechiel. În 1785; unul din vecinii Bisericii Domnești din Focșani - Moldova era un anume Avram, ginerele - probabil - al lui Herșcu, căsătorit cu fata sa, Ana ¹².

⁹ *Ibidem*, p. 34.

¹⁰ Ștefan O. Neagu, *Focșanii și Țimutul Putnei – Leagăn al iudaismului românesc*, Editura RAFET, Râmnicu – Sărat, 2010, p. 7.

¹¹ Cezar Cherciu, *O istorie în date și mărturii (secolul XVI - 1950)*, Editura Andrew, Focșani, 2010, p. 63.

¹² Constantin Marafet, Ștefan O. Neagu, *Din participarea evreilor autohtoni la dezvoltarea orașelor Râmnicu Sărat și Focșani* (Ediția a doua revizuită. Pentru uzul strict intern comunitar). Inițiatori: N. Bercu, M. Rond, G. Brukmaier. Coordonatori: N. Bercu, I. Șvarț, G. Brukmaier. Lucrare apărută prin suportul material al familiei N. Bercu (*România / Israel*). În amintirea Lorei C. B., Râmnicu - Sărat, Focșani, 2010, p. 62.

La 1820, prezența evreilor este menționată în târgurile fostului județ Putna la Focșani, Odobești și Adjud ¹³. Mai bine de un secol și jumătate, evreii au fost o prezență activă în viața economică locală. O statistică din anul 1831 înregistra: 5 negustori de mărunțișuri, 2 fabricanți de paste făinoase, 4 cofetari, 3 negustori de eșarfe, 1 baibaracar (sic !), 3 croitori, 7 negustori de ciubuce, 1 pictor, 3 bancheri și 3 bijutieri ¹⁴. În 1842 se înregistra primul document scris al Obștei evreiești ¹⁵. În anul 1839 erau în Focșani 158 de evrei, în Adjud – 22, în Târgu Nămolosa – 17, în Odobești – 44 și în Panciu – 28 ¹⁶.

Unificarea administrativă a Focșanilor prin Decretele nr. 476 / 6 iulie și 485 / 10 iulie 1862 semnate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza a fost urmată de unirea celor două comunități evreiești distincte, recunoscute ca persoane juridice și morale, din cele două orașe care aparținuseră, primul de județul Putna și cel de-al doilea de județul Râmnicu Sărat ¹⁷. Rabin șef al Comunității orașului unificat a devenit Moshe Aron Goldring (care a deținut această funcție până la moartea sa, la 7 iulie 1890), fostul rabin al Focșanilor - Moldovei între anii 1847 – 1862 ¹⁸. În 1871, Comunitatea a înființat Spitalul Israelit, cu

¹³ Constantin C. Giurescu, *Populația județului Putna la 1820. Constatări demografice, administrative, economice și culturale, pe temeiul unui recensământ fiscal inedit*, în *Buletinul Societății Regale Române de Geografie*, Tomul LIX, 1940, M. O., Imprimeria Națională, București, 1941, p. 206.

¹⁴ Verax, *La Roumanie et Les Juifs par ... Avec 65 tableaux statistiques dans le texte, une carte et trois planches hors – texte*, Tipografia I. V. Socecu, București, 1903, p. 373, 375, 377.

¹⁵ Ștefan O. Neagu, *op. cit.*, p. 10.

¹⁶ Cătălin Turliuc, Mihai – Ștefan Ceașu, Dumitru Vitcu (ed.), *Izvoare statistice privind mutațiile demografice la est de Carpați în secolele XIX – XX*, Editura Junimea, Iași, 2011, p. 75 – 76.

¹⁷ Bogdan Constantin Dogaru, *Congreșele sioniste de la Focșani (1881 – 1883)*, Editura Andrews, Focșani, 2011, p. 7.

¹⁸ *Ibidem*, p. 17.

6 paturi, care era întreținut pe cheltuiala sa ¹⁹. Din populația totală a Focșanilor de 15.800 de locuitori – statistică din 1886 -, un număr de 2.485 erau evrei. În oraș funcționau 3 sinagogi ²⁰.

La 1890, în Focșani erau 3.360 unguri și evrei, dintre care 245 erau comercianți și industriași ²¹.

În 1891, din cei 17.039 locuitori ai Focșaniului, nu mai puțin de 4.259 erau evrei. În același an au mai venit aici încă 246 evrei, proveniți din orașele din nordul Moldovei ²².

În 1892, numărul evreilor din oraș era de 4.534, dintre care 1.008 bărbați și 839 femei. Numărul celor împământenți era doar de trei, iar al meseriașilor - 4.777. În proprietatea Comunității figurau 103 clădiri. Epitropi în acea perioadă erau S. Ghelbaitel și Bern Carniol, aleși cu doi ani în urmă ²³.

În 1894, în Comunitatea din Focșani au avut loc 66 nașteri și 130 de decese ²⁴. Peste trei ani, din populația Focșanilor de 17.039 de locuitori, Comunitatea număra 4.259 de membri ²⁵. Din cei 600 de comercianți și industriași, 245 erau evrei ²⁶.

În 1899, în Focșani trăiau 6.413 evrei dintr-un total de 23.783 locuitori, iar din cei 1.605 comercianți și industriași, 245 erau evrei ²⁷.

¹⁹ Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *Dicționar geografic al județului Putna*, Lucrare premiată de Societatea Geografică în ședința adunării generale din Martie 1893, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, București, 1897, p. 121.

²⁰ Dimitrie Rotta, *Geografia fizică, politică și economică a județului Putna și câteva notițe istorice cu privire specială pe acest județ*, Focșani, 1886, p. 28 – 29.

²¹ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 244.

²² *Ibidem*, p. 247.

²³ *Ibidem*, p. 250.

²⁴ *Ibidem*, p. 258.

²⁵ Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *op. cit.*, p. 113.

²⁶ *Ibidem*, p. 127.

²⁷ Dimitrie F. Caian, *Istoricul Orașului Focșani*. Scris cu prilejul Jubileului de 40 de ani de domnie a Majestății Sale Regele Carol I de ~ profesor pensionar, Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906, p. 255.

În acest an a continuat exodul evreilor din Podolia și Galiția, suprapopulând orașele din nordul Moldovei; din acest motiv, ei au fost direcționați către centrul și sudul Moldovei.

În 1900, statisticile oferă date diferite despre numărul evreilor: 5.959 după unele ²⁸, fie 6.020, iar după altele sunt înregistrați 1.520 capi de familie ²⁹.

În 1891, în Focșani se stabilesc mulți evrei. În Despărțirea I, din 28 de evrei, toți fără copii, niciunul nu avea autorizație de stabilire. Cu excepția unuia singur venit din Austro - Ungaria ³⁰, restul fuseseră stabiliți în alte localități din țară: Adjud, Bârlad, Bacău, Burdujeni, Dorohoi, Galați, Iași, Piatra - Neamț, Roman, Tecuci ³¹.

În Despărțirea a II-a, din 85 de evrei stabiliți în oraș, niciunul nu era cu acte în regulă, numărul copiilor fiind de 217 ³². O parte din ei erau sub protecțiune română, ceilalți bucurându-se de cele străine: austro - ungară, turcă și rusă. Proveniența lor era și mai diversă, localităților mai sus - menționate adăugându-li-se altele: Brașov, Vârciorova, Bacău, Râmnicu Sărat, Mănești, Pitești, Sulița, Moinești, Ivești, Ploiești ³³.

În Despărțirea a III-a s-au stabilit 117 evrei cu 243 de copii, neavând autorizație de stabilire ³⁴, proveniența fiind extrem de diversă: Rusia, Austro - Ungaria, Basarabia, localităților de la noi deja amintite adăugându-li-se altele: Fălticeni, Bacău, Brăila, Botoșani, Mihăileni, Suceava, Herța, Odobești, Panciu, București, Podu Iloaiei, Vaslui și Târgu Neamț ³⁵.

²⁸ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 273.

²⁹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 25 / 1900, f. 16 - 16 verso.

³⁰ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 8 / 1891, f. 449.

³¹ *Ibidem*, f. 448.

³² *Ibidem*, f. 452.

³³ *Ibidem*, f. 453 verso.

³⁴ *Ibidem*, f. 456.

³⁵ *Ibidem*, f. 450 - 451 verso.

În Despărțirea a IV-a s-au stabilit doar nouă evrei, cu cinci copii ³⁶.

În cazul celor proveniți din țară, unii dintre ei erau stabiliți de peste 40 de ani la noi; chiar și cei veniți de puțin timp în țară aveau cel puțin cinci ani „*vechime*” ³⁷.

În anul 1891, israeliții pribegi veniți în țară din Rusia și Austro - Ungaria au fost trimiși în țările lor ³⁸, Prefectura Județului Putna colaborând cu Poliția Orașului Focșani ³⁹. Plecarea se făcea fie prin propriile mijloace, fie pe socoteala statului român, pe calea ferată, cu vagonul penitenciar ⁴⁰.

Momentul expirării termenului de ședere era urmat de cel al expulzării ⁴¹. Celui în cauză i se spunea că „*i s-a dat termen de a se plânui și pentru a se desface de daroveri și a se duce la urmă-î*” ⁴².

De asemenea și cei veniți din părțile de nord și de centru ale Moldovei erau trimiși acasă ⁴³.

Fenomenul va continua și în următorii doi ani ⁴⁴, în paralel cu emigrările în S. U. A. și la Ierusalim ⁴⁵.

La 20 martie 1900, Prefectura Județului Putna informa Ministerul Afacerilor Străine că „*peste 70 familii israelite din Focșani voesc a emigra din țară*” ⁴⁶. Mai multe lămuriri erau date a doua zi Ministerului de Interne: „*Peste 70 familii israelite din Focșani, dintr-acele mai sărace, cu bani adunați de comunitatea israelită din*

³⁶ *Ibidem*, f. 457.

³⁷ *Ibidem*, f. 15 - 17.

³⁸ *Ibidem*, f. 530.

³⁹ *Ibidem*, f. 504 - 504 verso.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 530.

⁴¹ *Ibidem*, f. 56.

⁴² *Ibidem*, f. 531.

⁴³ *Ibidem*, f. 504 - 504 verso.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar nr. 8 / 1892, f. 8; vezi și dosar nr. 5 / 1893, f. 9.

⁴⁵ *Ibidem*, dosar nr. 19 / 1892, *passim*.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 29 / 1900, f. 33.

*localitate, sunt pregătite pentru a emigra în Turcia. Pleacă mâine dimineață spre Galați, de unde se vor imbarca*⁴⁷.

*Celor 78 de familii alcătuite din 412 membri li s-a pus la dispoziție până la Galați un tren special. Sute de evrei i-au condus până la gară, în cea mai desăvârșită ordine*⁴⁸.

La 5 mai 1900, Prefectura Județului Putna informa Ministerul de Interne că un grup de 38 de israeliți din Moldova tranzita orașul Focșani în drumul lor spre Galați, intenționând să emigreze în America. Acești muncitori tineri „în orașele prin care trec, dau câte o reprezentație teatrală, pentru a-și putea spori fondurile de care dispun pentru călătorie”⁴⁹.

În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, evreii din Focșani călătoreau frecvent în străinătate.

În 1892, nu mai puțin de 192 de persoane au înaintat Prefecturii Județului Putna cereri de pașapoarte, cele mai multe dintre ele pentru „statele europene”⁵⁰. Erau vizate țări precum Austro - Ungaria⁵¹ și Rusia⁵², existând însă și solicitări pentru continentul asiatic⁵³. Cei mai mulți dintre ei erau oameni de afaceri⁵⁴, comercianți⁵⁵, bancheri⁵⁶, dar și agricultori⁵⁷. Motivele acestor călătorii nu erau însă doar cele pur pragmatice, ci și pentru odihnă, contactul cu alte culturi și „pentru căutarea sănătății”⁵⁸ sau, pur și simplu, „La Băi”⁵⁹.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 34.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 36.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 67.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar nr. 7 / 1892, *passim*.

⁵¹ *Ibidem*, f. 1 - 2.

⁵² *Ibidem*, f. 46 - 47.

⁵³ *Ibidem*, f. 93 - 94.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 72, 74, 131 - 132.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 15 - 16.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 114 - 115.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 118 - 119.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 80 - 81, 205.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 99 - 100, 106 - 107.

Trei ani mai târziu, 81 de evrei călătoreau în Europa ⁶⁰, fiind preferată, de această dată și Belgia ⁶¹. Cei cu stare plecau cu tot cu servitori ⁶², fiind în general vorba de comercianți ⁶³, comisionari ⁶⁴, antreprenori ⁶⁵, arendași ⁶⁶, bancheri ⁶⁷ și negustori de vinuri. Motivele deplasărilor erau, în general aceleași ⁶⁸, excepție făcând studiile ⁶⁹.

În 1895, au plecat în străinătate 66 de evrei ⁷⁰, fiind preferate tot Rusia și „statele europene” ⁷¹, precum și „Elveția” ⁷². Călătoriile au fost nu doar de plăcere ⁷³, ci și pentru „căutarea sănătății” ⁷⁴, pentru studii ⁷⁵ și, firește, pentru afaceri („pentru interese”) ⁷⁶.

În 1897, au primit pașapoarte 93 de evrei, pentru a pleca în țările menționate anterior ⁷⁷, inclusiv Germania ⁷⁸ și S. U. A. ⁷⁹. Motivele călătoriilor sunt aceleași ⁸⁰, cu o singură excepție: cea a lui Johann Grossenberger, muzicant, stabilit de mai mulți ani în Focșani.

⁶⁰ *Ibidem*, dosar nr. 15 / 1895, *passim*.

⁶¹ *Ibidem*, f. 78.

⁶² *Ibidem*, f. 152, 190, 217.

⁶³ *Ibidem*, f. 49, 102.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 220.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 124 - 125.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 182.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 171.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 179.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 70.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 16 / 1895, *passim*.

⁷¹ *Ibidem*, f. 126.

⁷² *Ibidem*, f. 106.

⁷³ *Ibidem*, f. 87.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 89 - 90.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 106.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 126.

⁷⁷ *Ibidem*, dosar nr. 25 / 1897, *passim*; vezi și dosar nr. 26 / 1897, *passim*.

⁷⁸ *Ibidem*, dosar nr. 25 / 1897, f. 73.

⁷⁹ *Ibidem*, dosar nr. 26 / 1897, f. 25.

⁸⁰ *Ibidem*, dosar nr. 25 / 1897, *passim*; vezi și dosar nr. 26 / 1897, *passim*.

Fiind căsătorit și având patru copii, a decis să se întoarcă în Viena, unde s-a născut ⁸¹.

În 1900, numărul evreilor focșăneni care călătoreau atât pe bătrânul, cât și pe noul continent se ridica la 166 persoane ⁸². În anul următor el urca la peste 200, călătorii provenind nu doar din rândul celor înstăriți, ci și al lucrătorilor din diverse domenii, care își permiteau să facă deplasarea cu întreaga familie, de regulă destul de numeroasă ⁸³.

În 1902, voiajurile în străinătate ale evreilor focșăneni au continuat, destinațiile și motivele deplasărilor fiind de regulă, cele menționate anterior; în acest an, numărul total al călătorilor se apropie de 300 ⁸⁴. În plus, un motiv întemeiat de deplasare în străinătate îl constituia nu doar studiile universitare și doctorale ⁸⁵, ci și specializarea într-o anumită meserie ⁸⁶.

O preocupare constantă a evreilor focșăneni a fost aceea de a facilita plecarea spre Palestina a tuturor celor interesați.

La 30 - 31 decembrie 1881 și 1 ianuarie 1882 s-a desfășurat la Focșani Congresul (Conferința) care a pus bazele Comitetului Central Provizoriu care viza, de asemenea, colonizarea Palestinei.

Au fost prezenți 56 de delegați de la 33 de organizații locale care reprezentau aproximativ 70.000 de activiști – o treime din evreii din România ⁸⁷.

În 1882 au ales această destinație 28 de evrei din Focșani, care s-au numărat printre fondatorii primelor colonii agricole din zonă.

La 18 – 19 aprilie 1883, la Focșani a avut loc Congresul de constituire a organizației de tineret a acestei etnii, lucrările sale având menirea de a facilita emigrarea în Palestina ⁸⁸.

⁸¹ *Ibidem*, f. 72.

⁸² *Ibidem*, dosar nr. 30 / 1900, *passim*; vezi și dosar nr. 30 bis / 1900, *passim*.

⁸³ *Ibidem*, dosar nr. 19 / 1901, *passim*.

⁸⁴ *Ibidem*, dosar nr. 17 / 1902, *passim*; vezi și dosar nr. 18 / 1902, *passim*.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 242.

⁸⁶ *Ibidem*, dosar nr. 17 / 1902, f. 102.

⁸⁷ Bogdan Constantin Dogaru, *op. cit.*, p. 14.

Dintre toți aceștia, cel mai bine organizați se pare că erau meșteșugarii fondatori ai Societății „*Hahai Vareia*”. În 1890, nemulțumiți de taxele pe care trebuiau să le achite mai - marilor Comunității, aceștia aveau să se plângă Ministerului de Interne: „*Îngenunchiați și lăcrămați, cu capete sfărâmate și cu inimele pline de durere, venim a vă depune plângerile noastre.*”

Noi subsemnații mai mulți orășeni, declarăm și rugăm astfel, că dacă ochiul D-lui Ministru se uită peste toată țara României, pentru ce nu ridicăți ochii D-Voastre și ca să vedeți ce se petrece în orașul nostru Focșani, care de câțiva ani încoace s-au scolar unii dintre ovreii mai șarlatani și zic, cum că ei trebuie să administreze orașul și a lua în stăpânire pe bieții meșteșugari, care noi cu asudarea noastră ne câștigăm existența noastră zilnică și ne plătim dărilor statului și comunei ca să nu ne vâneze - așternuturile din casă. Ne mai ridică și dâșii la o plată și meșteșugurile noastre sub monopol și iată cum ne supune ca să plătim 20 bani la fiecare kilo de carne, care sumă se ridică la 39000 franci anual. Așadar să vedem ce fac cu așa o sumă de bani.

Poate ne susține și ne protejează pe noi săracii; ca să nu murim de foame cu copiii noștri pe stradă.

Din contra își îngroșează pungile lor și nici știți ce face, ne ie puterile de a munci, și ca să putem aduce existența familiei noastre.

Așadar noi strânși mai mulți meșteșugari, văzând că jugul e prea greu pentru gâtul nostru, am început a plânge, a ne ruga către Primarul orașului, către Prefectul nostru, ca să le fie lor milă de noi și să ne vie în ajutor, ca să distrugem miseria în care ne aflăm astăzi, dar ce folos, Domnule Ministru, cât e de trist lucru, că toate merg pe vândute, că și ei ne obligă să avem stăpâni pe munca noastră și pe bunul nostru câștigat cu atâta greutate și muncă ..., dacă n-am voit a plăti taxa, imediat ni s-a luat dreptul la botez; noi ... ne-am adus

¹²⁵ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 8 / 1891, f. 453 verso - 455.

haham, ne-am făcut noi școală și tot nu putem scăpa de mâinile bandiților indivizilor focșăneni.

Așadar ne adresăm către marele nostru și sperăm că ... veși ridica jugul de pe gâturile noastre cele slabe” ¹²⁶.

Un an mai târziu, tâmplarii focșăneni, concurați de confrății lor de breaslă evrei, aflați în număr mare în oraș, cer administrației județene evacuarea lor, în caz contrar riscând să nu aibă cu ce să-și întrețină familiile ¹²⁷.

Prefectura Județului Putna a făcut apel la Poliția locală, alertată de „*petițiunea meseriașilor tâmplari din acest oraș prin care reclamă domnului prefect local că mai mulți israeliți străini ocupându-se cu aceeași meserie au enundat orașul, luându-le existența atâta a lor cât și a copiilor lor, cerând a fi exclusați acei străini din localitate, arătându-ne tot odată și maiștrii la care pot fi găsiți parte din acești israeliți străini*” ¹²⁸.

Referitor la comercianții de băuturi spirtoase, aceștia trebuiau să se supună actelor normative și regulamentelor în vigoare, exercitându-și meseria doar după ce prezentau autorităților locale documentația în baza căreia primeau autorizația de funcționare a localului respectiv ¹²⁹. Între altele, ei trebuiau să obțină de la Tribunalul Județean Putna un certificat din care să rezulte că „... *nu s-au găsit dat judecăței sau condamnat pentru vreun fapt reprimat de codul penal ...*” ¹³⁰. În fine, comerciantul mai avea nevoie și de o dovadă semnată de cinci martori (locuitori proprietari din oraș) din care să rezulte că este un bun cetățean ¹³¹ - cu alte cuvinte că

¹²⁶ Idem, fond Poliția Orașului Focșani, dosar nr. 6 / 1890, f. 3 - 3 verso, 18.

¹²⁷ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 8 / 1891, f. 504 - 504 verso.

¹²⁸ *Ibidem*, f. 503.

¹²⁹ *Ibidem*, dosar nr. 5 / 1894, f. 12.

¹³⁰ *Ibidem*, f. 13.

¹³¹ *Ibidem*, f. 15.

*„se bucură de o conduită egzemplară atât în afacerile sale comerciale cât și în acele private ...”*¹³².

Dacă nu aveau local propriu, ei puteau închiria un spațiu în hanurile focșănene; așa s-a întâmplat în 1894 cu Ușer I. Herșcovici, care-și desfășura activitatea în hanul lui Costachi Arghirescu din Strada Grama, Despărțirea a patra, Culoarea albastră¹³³.

Unii evrei au deschis cafenele în centrul orașului (cazul lui Iancu Roth, în 1893)¹³⁴. Nu întotdeauna această îndeletnicire a fost profitabilă, după cum mărturisea în 1894 Ion Perju: *„... la subsemnatul în local se află numai o asociație de patru isdrailiți care cântă serile în limba ebraică și de unde nu se trage nici un folos, nefiind plata cu antre, de unde cu mare anevoință își scot ecsistența ...”*¹³⁵.

În același an, un grup de șapte birjari de noapte, toți evrei, cereau Primăriei să suspende taxa lunară la care această instituție i-a supus; mărturiseau că dacă nu se ia această măsură nu-și vor mai putea întreține familiile, caii și trăsurile vechi, câștigul obținut fiind și așa prea mic. Taxa însăși li se părea injustă, ea fiind plătită și de colegii de breaslă cu atelaje luxoase și care lucrează atât ziua, cât și noaptea; în concluzie, ei cer reducerea acesteia, ținându-se cont de câștigurile înregistrate¹³⁶.

Nici cei șase birjari evrei care aveau voie să lucreze și ziua nu o duceau mai bine, solicitând și ei același lucru¹³⁷.

Mai mulți proprietari de camioane din Focșani - M. Herman, H. Wogel, Lazăr Bernstein și Iancu I. Iancovici - cereau, la 23 septembrie 1894, reducerea taxei pe transportul mărfurilor, din cauza problemelor financiare cu care se confruntau¹³⁸.

¹³² *Ibidem*, f. 21.

¹³³ *Ibidem*, f. 14.

¹³⁴ *Ibidem*, f. 18 - 20.

¹³⁵ *Ibidem*, dosar nr. 44 / 1894, f. 29.

¹³⁶ *Ibidem*, f. 82 - 82 verso.

¹³⁷ *Ibidem*, f. 102.

¹³⁸ *Ibidem*, f. 103 - 103 verso.

În 1900, Comunitatea Israelită avea o serie de comercianți și industriași cu drept de alegători la Camera de Comerț și Industrie.

În Despărțirea I Roșie figura Mateas Neuwirth, croitor clasa a III-a, cu patentă categoria A, plătind o taxă anuală de 100 lei.

În Despărțirea a II-a Verde era trecut pe listă Pavăl Avram, proprietarul unei cârciumi de clasa a IV-a, cu patentă categoria A, plătind o taxă de 11 lei.

Despărțirea a III-a Galbenă era reprezentată de N. S. Rabovici, care deținea o prăvălie cu articole de brașovenie clasa I, pentru care achita fiscoiului o taxă de 100 lei. El era secondat de N. M. Rusovici, bogasier clasa a III-a, taxa suportată fiind de 40 lei ¹³⁹.

O parte din evreii aflați în orașul de pe Milcov la finele secolului al XIX-lea erau supuși străini; drept urmare, ei erau scutiți de satisfacerea serviciului militar ¹⁴⁰. Cei mai mulți dintre ei erau supuși austro - ungari ¹⁴¹. Nu același lucru se întâmpla cu ceilalți. La 23 martie 1894, de pildă, Ministrul Afacerilor Străine aducea la cunoștința autorităților locale că numitul Zalle L. Lindenberg „*va fi înrolat în armata noastră*” ¹⁴², el „*fiind considerat supus român și recrutat ca atare*” ¹⁴³.

Mulți dintre evrei au ținut să se împământenească.

Tocmai la acest lucru face referire și solicitarea lui Iacob V. Hanagic către Prefectură, la 16 ianuarie 1893: „*Am onoare a alătura pe lângă aceasta recipisa Casieriei generale N. 7320 prin care se constată depunerea sumei de lei 200 taxa diplomei de împământenire și vă rog să binevoiți a dispune înaintarea ei [indescifrabil] respectiv, spre a mi se tremite diploma*” ¹⁴⁴ la Ministerul de Externe, Ministerul de Finanțe ¹⁴⁵ și la Secretariatul

¹³⁹ Ibidem, dosar nr. 10 / 1900, f. 6.

¹⁴⁰ Ibidem, dosar nr. 21 / 1893, f. 42.

¹⁴¹ Ibidem, f. 69.

¹⁴² Ibidem, dosar nr. 32 / 1894, f. 24.

¹⁴³ Ibidem, f. 33.

¹⁴⁴ Ibidem, dosar nr. 41 / 1893, f. 1.

¹⁴⁵ Ibidem, f. 1 - 2.

Consiliului de Miniștri ¹⁴⁶, cu precizarea că *petiționarul este împământenit de Corpurile legiuitoare*” ¹⁴⁷.

La 8 februarie 1893, Președinția Consiliului de Miniștri trimitea Prefecturii Județului Putna „*diploma de indigenat*” ¹⁴⁸ a lui Iacob V. Hanagic. În aceeași situație s-au aflat Francisc Mayer ¹⁴⁹ și Al. A. Hamel, care declara, la 31 august 1893: „*acum, când am devenit major, ... mă supun și adopt protecțiunea Română*” ¹⁵⁰ și, implicit, legislației țării noastre; tocmai acest fapt însă îi permitea dobândirea cetățeniei române, în condițiile în care el nu mai aparținea vreunei protecțiuni străine ¹⁵¹.

La 23 februarie 1890, Primăria Orașului Focșani trimitea Comunității Israelite o Adresă prin care convoacă fruntașii acesteia la sediul propriu, pentru ziua de 18 martie 1890, în vederea înființării unui Comitet pentru cultul israelit alcătuit din paroh și din membrii aleși și cei numiți de Primărie și de obște. Menirea acestuia era de a stabili taxa pe carnea cușer în conformitate cu legislația țării și întocmirea documentației necesare cultului israelit ¹⁵².

În acel an, reprezentanții Comunității Israelite erau Osias Col, Moise Neiger și David Ungar.

Reprezentantul Comunității israelite din partea guvernului avea să fie numit Samoil Ghelbaitel, proprietar și comerciant ¹⁵³, având titlul de epitrop ¹⁵⁴.

¹⁴⁶ *Ibidem*, f. 3.

¹⁴⁷ *Ibidem*, f. 4.

¹⁴⁸ *Ibidem*, f. 5.

¹⁴⁹ *Ibidem*, f. 6, 9.

¹⁵⁰ *Ibidem*, f. 12.

¹⁵¹ *Ibidem*, f. 12 verso - 13.

¹⁵² S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1890, f. 6 - 6 verso.

¹⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 41 / 1893, f. 13 - 13 verso.

¹⁵⁴ *Ibidem*, f. 19.

În locul rabinului Moshe Aron Goldring, înaintat în vârstă și cu probleme de sănătate, la alegeri acesta avea să fie reprezentat de David Alpern ¹⁵⁵.

La 29 aprilie 1890 au avut loc alegerile; din 243 de persoane cu drept de vot, este ales ca epitrop Berl Carniol, secondat de Mendel Rapoport ¹⁵⁶. Mediul socio - profesional din care proveneau alegătorii era extrem de divers (antreprenori, arendași, alămari, agenți comunali, birjori, bidinigii, bumbăcari, blănari, bogasieri, comercianți, ceasornicari, croitori, căciulari, contabili, cârciumari, curelari, cafegii, căruțași, ciubotari, dentiști, dogari, expeditori, geamgii, hotelieri, hamali, lăcătuși, lemnari, mișiți, mașiniști, magazioneri, măcelari, profesori, pielari, papucari, samsari, stoleri, sculptori, tapițeri, tinichigii, tipografi, točilari, vopsitori și zugravi ¹⁵⁷.

În virtutea Jurnalului Consiliului de Miniștri nr. 9 / 17 iulie 1893, s-a constituit Epitropia Comunității Israelite din Focșani ¹⁵⁸.

Rabinul Mayer Mayersohm avea în subordine șase epitropi: H. B. Teschler, Avram Grünberg, I. Last, I. Leizersohn, Cl. Edelstein și I. L. Finkelstein ¹⁵⁹.

În 1896, în sânul Comunității Israelite au loc alegeri de epitropi, prilej cu care D. Strelisker a fost numit președinte, N. Daniel - vicepreședinte, Herman Mohr - controlor, Max Geldbentel - casier, iar Isac Finkelstein, Adolf Gellert, Jacques Alpern, Adolf Scheffler, Iacob Cofler (Hofler) și Dr. Rosiu - membri ¹⁶⁰. Cei 526 de alegători își exprimă încrederea în ei prin intermediul următoarei Adrese:

„Văzând starea precară în care se află Comunitatea noastră, noi subsemnații vă rugăm să binevoiți a primi conducerea afacerilor

¹⁵⁵ *Ibidem*, f. 21.

¹⁵⁶ *Ibidem*, f. 23 - 23 verso.

¹⁵⁷ *Ibidem*, f. 25 verso - 29.

¹⁵⁸ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 273.

¹⁵⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 54 / 1899, f. 11 - 11 verso.

¹⁶⁰ *Ibidem*, dosar nr. 33 / 1890, f. 11 - 15 verso, 18 - 19.

Comunității noastre d-aci în calitate de epitropi pentru reconstituirea Instituțiunilor noastre filantropice pe timp de trei ani.

Vă dăm deplina putere de a reînființa gabela (taxă voluntară asupra cărnei și asupra tăerei păsărilor) după cum veși crede de cuviință; a administra fondurile și a regula starea clerului. Veși fi în sfârșit în drept a face tot ce veși crede necesar pentru binele obștei și a atrage și alte persoane pe care îi veși alege în ceasul necesar în acest comitet”¹⁶¹.

La 1 august 1899 au loc alegeri de epitropi: cei 271 de votanți l-au ales președinte pe I. Strelisker, acesta avându-i în subordine pe Iacob Kofler, S. Zeller, I. Finkelstein, Adolf Gellert, Max Geldbentel și Adolf Scheffler¹⁶².

Aleși de obște și recunoscuți de Primărie, epitropii întocmeau bugetul Comunității¹⁶³; Epitropia însăși era „o instituție de binefacere întreținută din venitul taxei cărnei și tăeatul paserilor, încasate de la enoriașii Epitropiei”¹⁶⁴. Una din preocupările de seamă ale lor era asigurarea învățământului gratuit pentru elevii Comunității¹⁶⁵ și plata la timp a salariilor profesorilor și întreținerea corespunzătoare a Spitalului și a Clerului¹⁶⁶.

În condițiile în care epitropii doreau să demisioneze, cererile lor trebuiau aprobate nu doar de președintele Epitropiei, ci și de către Primăria Orașului Focșani. Așa s-a întâmplat în 1901 cu Strul Grünstein, F. Leizersotm, M. Zacharia și F. Zilberman¹⁶⁷. Periodic, Primăria verifica activitatea acestora, atât în ceea ce privește bunul mers al instituțiilor de binefacere și preîntâmpinarea unor

¹⁶¹ *Ibidem*, f. 11.

¹⁶² Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 273.

¹⁶³ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 48 / 1901, f. 22 - 23.

¹⁶⁴ *Ibidem*, f. 19 verso.

¹⁶⁵ *Ibidem*, f. 19.

¹⁶⁶ *Ibidem*, f. 24.

¹⁶⁷ *Ibidem*, f. 27.

eventuale abuzuri comise de epitropi, avându-se în vedere în primul rând utilizarea fondurilor Comunității ¹⁶⁸.

În 1898, activitatea epitropilor nu s-a ridicat la înălțimea așteptărilor membrilor Comunității, după cum rezultă din Decizia dată de Primăria Orașului Focșani la 18 noiembrie 1899:

„Văzând suplicile înregistrate la No. 10206 și 10207, prin care un număr însemnat de membri ai comunității israelite din acest oraș se plâng că epitropia respectivă le impune, sub titlul de Gabelă, diferite taxe exorbitante asupra articolelor de consumațiune și mai cu seamă asupra cărnei, asupra căreia a mărit taxa de la 20 la 30 bani, fără nici un motiv.

Că se face o rea administrațiune în genere asupra avutului acelei epitropii;

Că membrii epitropiei nu sunt aleși în regulă;

Că în fine s-au săvârșit diferite abuzuri.....

În urma celor ce preced, mai vedem că în lipsă de un anume act de fundațiune al așezământului comunității israelite din Focșani, se poate lua de bază jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 9 din 17 Iulie 1893, comunicat Prefecturei locale cu ordinul nr. 25156, prin care s-a dat următoarea decisiune:

<< Se admite părerea D. Ministru de Interne, de a lăsa deplină libertate fiecărei confesiuni a-și îngriji de cultul ei, punându-se în vederea comunelor a priveghia să nu se ia taxă sau cotisațiuni decât de la acei cari de bunăvoie s-ar supune la asemenea plăți și numai pentru strictul necesar întreținerii cultului și a diferitelor așezăminte de binefacere, cu obligațiunea pentru epitropii sau administratorii aleși de coreligionari a da socoteli anual la Primăria Comunei de întrebuințarea fondurilor adunate >>.

În baza celor ce preced și în vederea gravității faptelor denunțate prin sus citatele petițiuni

Noi, Primarul Orașului

Dispunem:

¹⁶⁸ Ibidem, dosar nr. 46 / 1896, f. 27 - 28.

A se face o minușioasă anchetă de Dl. I. Kivu, ajutor de Primar, asistat de Dl. comptabil al Primăriei, după care vom aviza.

Primar, D. F. Caian”¹⁶⁹.

Într-adevăr, în Memoriul semnat la 12 octombrie 1899 de 190 de cetățeni evrei se preconizează: „*cu lipsa de ăst an când cea mai mare parte din noi d-abia putem câștiga pentru hrana zilnică, să binevoiiți a interveni prin autoritatea Dumneavoastră și a ordona, ca epitropia israelită să nu mai perceapă o taxă atât de mare, adică 30 bani la kg. de carne, ci numai 20 bani, cum era mai înainte până la venirea actualilor epitropi, deoarece suma provenită din 20 bani pe kg. carne, plus taxa ce se mai încasează și de la tăetul păsărilor, este destul de suficientă spre a se întreține cele două școli (băieți și fete), spitalul și clerul nostru*”¹⁷⁰.

Dacă taxa inițială era obiectivă - „*cu învoirea populațiunei și înțelegând necesitățile*”¹⁷¹ - de pe urma ei încasându-se 50.000 lei pe an, cea de a doua, - înființată în toamna anului 1898 - nu se justifică; în fapt, cheltuielile făcute de epitropi erau mai mari decât veniturile, plătindu-se salarii mari unor persoane angajate inutil, mărindu-se nejustificat lefurile celor de care Comunitatea avea nevoie sau plătindu-se servicii făcute până atunci gratuit și remunerându-se posturi onorifice. De asemenea, s-au închiriat unele spații fără că Epitropia să aibă neapărată nevoie de ele.

Epitropii nu doar că erau buni administratori, risipind avutul public, ci se preocupau, mai mult de afacerile lor decât de prosperitatea Comunității. În plus, nu au mai avut loc alegeri pentru posturile rămase vacante în urma unor demisii, ci s-au făcut numiri din oficiu. Ca și cum aceasta nu ar fi fost de ajuns, secretarul Epitropiei, un anume M. Ungar, era cercetat de Justiție, fiind acuzat de fals în acte și de sustragere de fonduri.

¹⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1901, f. 48 - 48 verso.

¹⁷⁰ *Ibidem*, f. 45 - 47.

¹⁷¹ *Ibidem*, f. 43.

În timpul mandatului lor, Abatorul Comunității ajunsese într-o stare deplorabilă.

Toate acestea duceau spre o singură și regretabilă concluzie: epitropii nu mai erau garanți ai avutului Comunității, ci risipitori ai acestuia, în folosul propriu ¹⁷².

Ancheta făcută de reprezentanții Primăriei Orașului Focșani a avut loc la 14 decembrie 1899. Rezultatele ei sunt în spiritul celor reclamate de petiționari, subliniindu-se faptul că pentru cheltuielile aberante făcute nu există documentație justificativă. Actele referitoare la ordine de plată, state de plată și licitații au fost întocmite sub orice așteptări.

Cât despre pagube, numai cele referitoare la arendarea dreptului asupra venitului gabelei (taxa pe carnea cușer) s-a cifrat pe timp de patru ani la 51.580 lei ¹⁷³.

Nici în anul următor prestația epitropilor nu s-a schimbat, primarul Dimitrie F. Caian * fiind decis să se adreseze Procuraturii. Severa decizie a fost luată, se pare, datorită unui Memoriu datat 24 aprilie 1900 și semnat de 35 de cetățeni evrei:

„În urma anchetei făcute de Dv. Epitropiei Comunității Israelite locale în decembrie anul trecut, ați constatat o mare risipă și desordine în administrația banilor a obștei israelite.

Epitropii comunității noastre însă în loc să fi luat măsuri de a îndrepta răul și a se îngriji de o administrație serioasă au urmat înaintea pe calea apucată de demult, ba chiar putem zice că se procedează și mai rău din partea epitropilor, - cari se cred stăpâni absoluți pe situație, fără nici o răspundere, așa că cu toate că urmează cu încasarea unor sume mari de bani de la suprataxa

¹⁷² Ibidem.

¹⁷³ Ibidem, f. 58 - 63 verso.

* **Dimitrie F. Caian**. Președinte al Comisiei Interimare între 5 iunie – 31 iulie 1899 și primar al Focșanilor între 4 iulie 1899 – 18 februarie 1901 (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 – 1937 în Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 220.

enormă impusă de dânzii, de lei 0,30 pe fiecare chilogram de carne cușer, totuși de la un timp încoace nu se mai plătesc lefurile așa - numitului corp didactic, nu se mai iscălesc rețete gratuite la săraci, nu se mai ajută cu niciun ban pe unii din săraci și muritori de foame.

Se dă ca motiv ajutorarea celor 72 de familii îndemnate mai întâi de epitropii noștri la emigrare, ca ei (epitropii) să poată pescui la urmă în apa turbură, să-și echilibreze bugetul și să arate că s-au cheltuit sume enorme cu familiile emigrate.

Dar, spre nenorocirea epitropilor noștri, familiile emigrate în număr de 60 au venit înapoi la Focșani și se naște întrebarea, ce au făcut epitropii conștiincioși cu un capital de 8000 strâns de la două societăți „Fraterna” și „Lew - Echod” și de la „Nuiș - Hităn”, o suprataxă impusă asupra azimei, întrebuințată pentru Paștele israelit, lăsând la o parte sumele însemnate ce se încasează săptămânal de la supra - taxa pe care cușer.

S-a comis o altă neregularitate cu niște chitanți luate de la nenorociții emigranți pe sumele de lei 4, 5, 6 și 8 [indescifrabil] la Galați drept declarațiuni, că acei nenorociți nu mai au nicio pretenție către Epitropia locală. Cea mai mare parte din nenorociții emigranți nu știe carte și a iscălit unele chitanți numai prin punere de deget, așa că vă puteți închipui câte abusuri s-ar fi comis cu acele chitanți de vestitul secretar M. Ungar !

În realitate e păcat de orice ban ce contribuim la întreținerea instituțiunilor noastre ce se află într-o complectă decadență sub administrația nepăsătorilor și nemiloșilor noștri epitropi actuali, căci n-avem nici școală, nici spital, dacă instituțiuni pentru care ... se întrebuințează aproape 38000 lei, o sumă enormă”¹⁷⁴.

Prestația dezastruoasă a acestor epitropi avea să fie sancționată de evreii cu drept de vot cu ocazia alegerilor de la 8 iulie

¹⁷⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 48 / 1901, f. 67 - 69.

1901 ¹⁷⁵, când au fost înlocuiți cu B. L. Margulies, I. Flitman și Heinrich Freier ¹⁷⁶.

Odată cu constituirea Epitropiei Comunității Israelite, în 1896, s-a stabilit și bugetul acesteia. Veniturile rezultate din taxele plătite de evrei pentru tăiatul păsărilor și vitelor; din cei 47.240 lei încasați se întrețineau școlile de băieți și fete și Spitalul israelit (câte 8.400 lei pentru școli și spital), câte 4.100 lei pentru fiecare din cei patru hahami și 9.000 lei pentru plata Clerului israelit ¹⁷⁷.

Într-adevăr, cheltuielile erau destul de diversificate. În ceea ce privește cele două școli și spitalul, acestea vizau salariile personalului de specialitate și a celui auxiliar, hrana bolnavilor, iluminatul și încălzitul clădirilor respective. Întreținerea clerului presupunea remunerarea rabinului, a ajutorului său și a hahamilor. Fondurile destinate săracilor vizau medicamente, pensii și diferite ajutoare. Cheltuielile directe și neprevăzute erau îndreptate spre Epitropie (achitarea salariilor secretarului, curierului, intendentului și credinciosului, întreținerea și chiria localului propriu și a celor aflate în subordine, furnituri de cancelarie), subvenționarea Societății Sacre și dările către Stat ¹⁷⁸.

În 1897, bugetul Epitropiei presupunea încasarea unor venituri de 24.368,70 lei și cheltuieli de 23.197,05 lei, excedentul fiind de 1171,65 lei. Era a doua variantă de buget, prima nefiind aprobată de Primărie, „nefiind bine întocmit” ¹⁷⁹, după care urma legalizarea ¹⁸⁰.

Spre edificare deplină asupra acestei probleme, redăm în cele ce urmează bugetul Epitropiei pe 1902 - 1903:

¹⁷⁵ *Ibidem*, f. 97 - 98.

¹⁷⁶ *Ibidem*, f. 99 - 99 verso.

¹⁷⁷ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 262.

¹⁷⁸ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 46 / 1896, f. 34 verso - 35.

¹⁷⁹ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1897, f. 6 - 10.

¹⁸⁰ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1902, f. 10.

Bugetul

„Venituri → Cap. I

- *excedent din exercițiul 1901 - 2*
- *încasări de la diverse persoane*
- *// - din vânzarea unor terenuri aflate în oraș*
- *„ chiria fostei Școli N 2*
- *venitul taxei voluntare pe carne cușăr și a tăiatului păsărilor*
- *taxa tăierii vitelor la abator*
- *// - // - oilor - // -*
- *// - asistenței religioase la cununii*
- *// - // - // - botezuri*

Total 47.546 lei,85 b".

Cheltuieli

Cap. I

Retribuirea clerului } $T = 7.020 \text{ lei}$

- // - hahamilor

Cap II - Instrucțiunea Publică. Școala de Băieți - Personal și Material (lemn, mobilier, material didactic, spese de cancelarie, unelte de gospodărie, curățenie, asigurarea mobilierului, taxa pentru apă și chiria localului - 11.782,10 lei.

Cap. III - Școala de Fete - asemănător 7.968,15 lei.

Cap. IV Serviciul Sanitar

Spitalul

Personal

Material (lemne de foc, medicamente și alimente pentru 8 bolnavi, întreținere și reparații, curățenie, iluminat etc. = 6.870,75 lei

Cap. V Administrația

Personal

Material (imprimate și spese de cancelarie, iluminat, chiria abatorului de păsări, chirie pentru o cameră pentru Hahan, chirie ptr. fosta școală N 2, taxa apei la abatorul de păsări = 4.569 lei.

Cap. VI

„Cheltuieli de binefacere (ajutorarea săracilor, subvenționarea unor persoane și a 4 sinagogi: Sinagoga Mare, Sinagoga Croitorilor, Sinagoga Birjărilor și Sinagoga Acmai Vereai) = 4.100 lei.

Cap. VII - Cheltuieli obligatorii - tranzacții, plata unor datorii restante, procese („spese făcute cu Procesul Mare - Iudaic”), „transport” la Congresul din Iași, onorarul delegaților examinatori, plata hahamului, „amendă în Procesul Mare Iudaic”, întreținerea abatorului de păsări, alte cheltuieli cu Spitalul, Școalele de Fete și Școala de Băieși, cărți la copiii săraci”, premii pentru elevi, ajutoare ptr. săraci = 5.228,75 lei.

Cheltuieli personal → 1. Clerul - 1 Haham Șef

1 H. sub Șef

4 Hahami

7.020 lei

2. Școala de Băieși - director, 6 institutori (de limba română, limba ebraică și limba germană), un ajutor de cancelarie, doi servitori) = 11.160 lei.

3. Școala de Fete - directoare, 4 institutoare (Limba Română, Limba Ebraică și Lucru), doi servitori = 5.760 lei.

4. Spitalul - 1 medic, 1 chirurg, 1 bucătăreasă, gardian, secretar, intendent = 2.940 lei.

5. Administrația - 1 secretar - contabil, 1 cursier, 1 credincios

V = 47.546,85

C = 47.538,75

Excedent = 8,10 lei

Epitropia Comunității Israelite din F. a votat bugetul la 26 martie 1902”¹⁸¹.

¹⁸¹ Ibidem, dosar nr. 50 / 1902, f. 12 - 16.

La 10 noiembrie 1898, Epitropia Comunității Israelite dădea publicității propriile sale Statute, în cuprinderea următoare:

*„Statutele Comunității Israelite din Focșani
Focșani, Tipografia Alessandru Codreanu 1898
Statutele Comunității Isr. din F.*

Cap. I

Despre organizarea și misiunea comunității

Art. 1

Statutele de față formează Actul de fundațiune al Comunității israelite din Focșani care Comunitate - este supusă prescripțiilor art. 44 și 50 din legea comunală urbană, iar administrațiunea ei va fi conformă cu legea comptabilității publice.

Art. 2.

Comunitatea este reprezentată față cu oricine de o Epitropie, care poartă titlul de Epitropia comunității israelite din Focșani.

Art. 3

Epitropia comunității are de misiune de a întreține în mod obligatoriu, instituțiunile cultului, ale învățământului religios, precum și acele relative la înmormântarea a decedaților și la așezămintele prescrise de religiunea mosaică, iar în mod facultativ, întru cât mijloacele vor permite aceasta, de a întreține un spital, un asil, școle de învățământ primar și secundar de băieți și de fete sau alte așezăminte umanitare putând subvenționa atari așezăminte și în orice parte a țării.

Art. 4.

Epitropia va ține în concordanță cu rolurile statului un registru de înscripțiune a tuturor locuitorilor israeliți a acestui oraș cu toate detaliile de starea familiei. Oricare nou venit va trebui să se înscrie între membrii com. și Epitropia va da avis despre această către autoritatea respectivă.

Cap. II.

Resursele comunității și stabilirea lor

Art. 5

Ptr. acoperirea chelt. reclamate de îndeplinirea celor arătate la art. 3 precum și de administrațiune și alte cheltueli întâmplătoare, Epitropia Com. se va servi:

a) de venitul tuturor bunurilor mobile și imobile ale căror produse se află în folosința comunității cât și de dobânzile valorilor bănești aflate în depozite.

b) de dările voluntare anuale la care membrii comunității s-ar fi obligat și în cas de nesuficiență:

c) din venitul taxei (gabelei) asupra cărnei consumate de israeliți, după regulile stabilite ab antiquo, taxă al căreia quantum se va stabili de Epitropie în acord cu autoritatea comunală locală;

d) de orice alt venit ca taxe de pompe funebre, concisiuni de loc de înmormântare, concesiuni de strane, produse de colecte și ofrande, venituri de băi publice ale comunității și altele după cum aceasta se usitează la Israelii.

Art. 6

Epitropia comunității - va fixa în fiecare an Budgetul de cheltuieli și în proporțiunea cheltuelilor va fixa suma de adaus ca taxă (gabelă) asupra tăierii vitelor și a paserilor pentru consumațiunea israelită.

Art. 7.

Epitropia este în drept a refuza folosința așezămintelor comunității tuturor care nu iau parte la diferitele dări directe și indirecte existente în comunitate pentru întreținerea acelor așezăminte.

Art. 8

Nici o funcțiune religioasă pentru care se cere vreo calificațiune specială, precum dare de cununie, divorțul religios, asistența religioasă în justiție, facerea serviciului divin, tăierea rituală a animalelor, operarea de circumcisiuni etc. etc. nu se va putea exercita în circumscripția acestei comunități decât de funcționarii angajați de Epitropia comunității sau cu autorisația ei. Epitropia fiind în drept de a revoca autorisația dată.

Cap. III.

Art. 9

Administrațiunea Comunității

Administrațiunea intereselor comunității se exercită de o Epitropie compusă de șapte membri aleși de obscea convocată într-un singur colegiu după cum se arată mai la vale (art. 15, 16) pe timp de patru ani.

Art. 10.

Epitropia se constituie, îndată după conformarea actului de alegere din partea onoratei Primărie, își alege din sânul său un Președinte, un Vice - președinte, un Cassier și un secretar.

Funcțiunea de Epitrop este onorifică, secretarul sau oricare alt Epitrop însărcinat ca delegat cu administrațiunea zilnică, poate fi remunerat, răspunzând atunci ca mandatar cu titlul oneros conform legii civile.

Art. 11

Epitropia se adună regular o dată pe săptămână, resolvă hârtiele și cererile intrate asemenea la socoteală de la casier de venituri și cheltuieli. Administratorul delegat dă atuncea seama de gestiunea sa.

Art. 12

Epitropia pentru regularea fiecăruia rom al administrațiunei sale, va face numirile și revocările cuvenite, asemenea va elabora regulamente speciale, care vor fi pe deplin esecutorie după aprobarea onor. Primărie.

Art. 13

La ședințele regulat convocate cu arătarea ordinei zilei, neîntrunindu-se decât trei membri, Epitropia va putea rezolva toate chestiunile la ordinea zilei numai cu unanimitatea de voturi.

Ptr. orice ședințe se dresează Proces verbal ce se semnează de toți membrii prezenți chiar la finele ședinței.

Art. 14

Orice vacanță de Epitropi în periodul de patru ani, fie prin deces, demisiune sau altele, dacă aceste vacanțe nu vor covârși numărul de patru membri, se va înlocui de Epitropii în funcțiune, prin

numire de alți coreligionari, pe care i-ar recomanda onor. Primăriei spre confirmare.

Dacă se va covârși numărul de patru, atunci obscea va fi convocată în colegiu unic de a efectua o alegere suplimentară de membrii lipsiți.

Se consideră de drept demisionat orice Epitrop care nu va lua parte la zece ședinți consecutive fără arătare de motive.

Cap. IV

Alegerea Epitropilor Comunității

Art. 15

Toți locuitorii israeliți majori din Focșani, trecuți ca contribuabili către stat, au dreptul de alegere și de eligibilitate ca Epitropi ai comunității, cu excepțiunea acelor declarați incapabili și nedemni de a fi alegători după art. 6 și 7 din legea electorală comunală cât și acei, care refuză de a lua parte la dările directe sau indirecte ale Comunității.

Art. 16

Convocarea pentru alegere se face de Epitropii în funcțiune.

Alegerea se efectuează cu observarea tuturor formalităților coprinse în actuala lege electorală comunală cu singura deosebire că alegerea va fi valabilă oricare ar fi numărul alegătorilor ce s-ar prezenta la vot și că toți alegătorii din comunitate nu formează decât un singur colegiu.

Art. 17

Onor Primăria locală va fi rugată a delega un reprezentant, ca să asiste și să conducă această alegere. În cas de declinare a acestei misiuni, alegerea se va efectua sub conducerea Epitropilor în funcțiune.

Art. 18

Resultatul votului va fi îndată adus la cunoscința Primăriei. Nefiind nici o contestațiune în termen de 15 zile, asupra cărora Primăria decide irevocabil, ea va acorda noilor aleși confirmarea, insistându-i a proceda la constituirea lor. (Art. 10).

Cap. V

Dispozițiuni transitorii

Art. 19

Acest statut s-a adoptat la Adunarea obscei israelite din Focșani ținută astăzi 10 Noembrie 1898 la Templul cel mare al orașului, drept care s-au semnat de membrii prezenți și de membrii care au aderat în urmă.

Actuala Epitropie compusă din Dnii D. Strelisker, I. Koffler, S. Zoller, I. L. Finkelstein, Adolf Gellert și Max Geldbentel va solicita de la onor. Primărie aprobarea acestor statute și confirmarea lor de către onor. Ministerul de Interne.

Făcut în două exemplare pe hârtie timbrată semnată de noi astăzi 10 Noembrie 1898.

Noembrie 1898, în orașul Focșani”¹⁸².

La 13 decembrie 1898, printr-un Memoriu, Comunitatea Israelită avea să solicite Primăriei focșănene validarea acestor Statute, subliniind importanța documentului în sine¹⁸³, semnate de 405 evrei¹⁸⁴: „Comunitatea israelită din acest oraș, care există de peste 100 ani, nu s-a gândit niciodată de a-și reglementa existența și conducerea sa prin vreun statut oarecare.

Actualii Epitropi, deși aleși încă din anul 1896, totuși luând administrațiunea pe mână, nu a avut încă timp de a se gândi la elaborarea unui statut, deoarece a găsit Instituțiunile Comunității într-o stare foarte primitivă și astfel a căutat mai întâi de a înființa, o administrațiune legală punându-se sub controlul onor. Consiliu Comunal, conform articolelor 44 și 50 din legea pentru organizarea Comunelor Urbane, precum și de a organiza Instituțiunile sale de binefacere, cărmunindu-se până în prezent după diferite regule usitate.

¹⁸² S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 51 / 1898, f. 633 - 636.

¹⁸³ *Ibidem*, f. 631.

¹⁸⁴ *Ibidem*, f. 645 - 651.

Epitropia, pentru a introduce ordinea în Comunitate, a elaborat alăturatul act de fundațiune, la care au aderat o mare parte din membrii Comunității prin semnăturile lor, legalisate de Comisia desp. a II-a Focșani, ca astfel, pe de o parte Epitropia să fie administrată după un Regulament stabilit.

Iar pe de altă, autoritatea comunală va putea avea un control mai sigur asupra celor noi veniți, precum și asupra celor deja stabiliți în oraș și cari se sustrag vederei autorităților (art. 4 din statut).

În vederea celor de mai sus, am onoare a vă ruga, Domnule Primar, ca în conformitate cu articolele 44 și 50 din legea pentru organizarea Comunelor urbane, să binevoiți a supune onor. Consiliu Comunal alăturatul act de fundațiune pentru aprobare, cerând apoi și confirmarea Domnului Ministru de Interne, pentru a putea deveni executoriu în comunitate”¹⁸⁵.

Motivând argumente de ordin juridic, Primăria nu recunoaște Statutele¹⁸⁶, în ciuda insistențelor Epitropiei¹⁸⁷.

Rabinul (de la termenul ebraic „*rabbi*” - învățător) reprezenta acea „*Autoritate religioasă iudaică, conducătorul spiritual al comunității evreiești, recunoscut prin înțelepciunea sa, prin experiența sa de viață și prin cunoașterea Legilor și a tradiției iudaice*”¹⁸⁸.

La 21 iulie 1890, Epitropia Comunității Israelite informa Primăria Orașului Focșani că în urma decesului rabinului Moshe Aron Goldring, a fost numit în locul său rabinul Mayer Mayersohn¹⁸⁹. Peste o săptămână, Primăria anunța Epitropia că este de acord cu alegerea făcută de Comunitate¹⁹⁰.

¹⁸⁵ *Ibidem*, f. 631 - 631 verso.

¹⁸⁶ *Ibidem*, f. 632.

¹⁸⁷ *Ibidem*, f. 640 - 641.

¹⁸⁸ Florin Petrescu, *op. cit.*, p. 174.

¹⁸⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1890, f. 34 - 35.

¹⁹⁰ *Ibidem*, f. 35.

Conform obiceiului, cheltuielile ocazionate de tratarea bolii și decesul fostului rabin, au fost suportate de Comunitate (1.575 lei) ¹⁹¹. -

În baza prevederilor bugetare, salariul rabinului, stabilit de Comunitate, era de 200 lei ¹⁹².

Rabinul era cel care dădea autorizație de funcționare hahamului, fără de care acesta nu putea sacrifica așa - numita carne cușer (carne de pasăre și de vită) ¹⁹³.

În calitate de administrator al parohiei, rabinul avea un important rol în alegerea epitropilor ¹⁹⁴. La moartea rabinului, epitropii își încetau mandatul și se organizau alegeri ¹⁹⁵. El coordona activitatea Comitetului de administrație al Comunității, inclusiv în ceea ce privește întocmirea bugetului ¹⁹⁶.

Alegerea de rabin se făcea pe întreaga viață ¹⁹⁷, el fiind reprezentantul cel mai de seamă al Comunității ¹⁹⁸.

Pe lângă rabin, un rol extrem de important în cadrul Comunității Israelite îl jucau hahamii, cei care sacrificau (tăiau) ritual carnea de cușer (de vită și de pasăre).

Termenul de haham, provine de la ebraicul „*hahambaș*”, însemnând „*înțelepți*”; era acea „*Titlatură dată în Evul Mediu conducătorului religios al comunităților evreiești din Imperiul Otoman și din Țările Române*” ¹⁹⁹.

Evreii focșăneni, fiind divizați din punct de vedere organizatoric, aveau mai mulți hahamii, situație în care conflictele în cadrul Comunității erau inerente.

¹⁹¹ *Ibidem*, f. 37.

¹⁹² *Ibidem*, f. 38.

¹⁹³ *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1890, f. 15 - 15 verso.

¹⁹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 54 / 1893, f. 1 - 2 verso.

¹⁹⁵ *Ibidem*, f. 3.

¹⁹⁶ *Ibidem*, dosar nr. 39 / 1894, f. 1.

¹⁹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1897, f. 11.

¹⁹⁸ *Ibidem*, f. 12.

¹⁹⁹ Florin Petrescu, *op. cit.*, p. 168.

Societatea Meseriașilor „*Achai - Verei*” pentru vindecarea bolnavilor din Focșani, înființată în 1889, adresa Prefecturii Județului Putna, la 6 octombrie 1890, un Memoriu ce vorbește tocmai despre o asemenea stare de lucruri:

„Subsemnații israeliți din orașul Focșani, precum au avut onoare acele șase persoane, care în numele nostru v-au supus în cunoștiință neînțelegerile dintre noi cu alți Isdrailiți, care nu voiesc și nu admit ca la Școala ce o avem să fie și hahamul Avram Marcu, cu drept de a face serviciul bisericesc și tăierea cărnei și a păsărilor, după chitanțele date de antrepisa acelor care nu s-au supus la tacse; tacse nelegale, nelegiferate prin Cameră, precum pretinde Constituția țării Românești.

Pe fiecare gospodăru, costă taxele lunar de la 10 - 20 lei, iar în schimb nu se dă nimica și nici vreodată nu i s-au dat socotelile.

Precum vedeți, cazul este foarte grav, căci pretinsele tacse benevole, urmează de mai mulți ani în paguba însă a noastră și în profetul unui pretins comitet, compus din isdrailiții bogați.

Am ajuns la disperare, Domnule Prefect, că, când ne ridicăm în contra unei tacse abusive, acei preținși epitropi, prin felurite manopere ne închid gura, constituindu-se chiar în autoritate, dând adrese pe la autorități, precum auzim că există la Poliția din Focșani, ca să gonească din oraș pe hahamul nostru.

Drept este aceasta ? Nu este oare o tiranie, când pentru serviciu religios am adus un preot de la Roman, cu trei copii, cu obligațiune lunară a-i plăti câte 50 franci și a-l ave pentru totdeauna.

Noi isdrailiții cei săraci, n-avem moșii decât suntem meșteșugari cu palmele, câștigăm pâinea de toate zilele și dăm taxe de sute de franci pe an, care contribuie mult la sărăcia noastră și pentru ce, ca să-și bată joc acei ce încasează mii de franci, după sudoarea muncii noastre.

Ci ne-a mai rămas dar de făcut, ca să ne putem emancipa, decât numai un lucru; de a declara sus și tare înaintea Domniei - Voastre și a țării întregi că de astăzi înainte, cosăpiilor evreiești nu vom plăti pentru carne de vacă, nici o tacsă și nici hahamului sau

altora, puși de acei preinși epitropi pentru păsările ce trebuiesc să ni se taie.

Vă supunem dar cu tot respectul, la cunoștința Domniei Voastre că noi subscrișii, pe socoteala noastră, fără a avea legătură cu ceilalți isdraeliți, am hotărât de a tăia carne de vită și paserile noastre fără nici o taxă, de cât va trece sub cuțitul hahasmului nostru Avram Marcu, rugându-vă să binevoiți a da ordin Poliției locale, ca pe viitor să nu oblige pe hahamul nostru și nici să-l oprească la abator, de a vizita vitele care urmează să se taie”²⁰⁰.

Sesizată de această situație, Poliția Orașului Focșani îndeamnă pe protestatori să se adreseze Tribunalului Județului Putna, afirmând însă că hahamul lor avea nevoie, pentru a intra în legalitate, de autorizație din partea rabinului²⁰¹.

Ei erau decisi să achite hahamului lor doar contravaloarea cărnii de vită²⁰².

La 14 noiembrie 1890, Prefectura cerea Poliției locale să cerceteze activitatea hahamului Avram Marcu, despre care dă lămuririle necesare: „... de la un timp încoace s-a stabilit în Focșani un individ care intitulându-se că profesează meseria de haham, umblă printre coreligionarii lor de taie păsări și vite fără autorizațiunea Rabinului capul religiei și în considerație că el cu de la sine putere și-a permis a crea o gabelă care percepe taxă de 10 bani de la tăiatul unei găini și 20 de găscă, pe care-i încasează în profitul său fără a-i întrebuișa în scop de binefaceri precum face acea societate, ...”²⁰³.

Unul din reprezentanții Comunității Israelite avea să afirme că acest Avram Marcu a adus tulburare în Comunitate odată cu desființarea taxelor pe carnea cușer, neavând nicio autorizație de la vreo autoritate locală sau din partea rabinului. Ieșean de origine, el nu

²⁰⁰ S. J. A. N. Vn., fond Poliția Orașului Focșani, dosar nr. 6 / 1890, f. 1 - 1 verso.

²⁰¹ *Ibidem*.

²⁰² *Ibidem*, f. 4.

²⁰³ *Ibidem*, f. 6.

avea decât o autorizație din partea șefului hahamilor din Buhuși, fără valabilitate însă. El era cel de-al cincilea haham, neprevăzut în buget, susținut doar de o asociație evreiască de 156 evrei.

Epitropia cere expulzarea sa din oraș, pentru a nu dezbină o mie de familii de evrei; în plus, instituția amintită susținea că toată invitația lui la revoltă e inutilă, atâta timp cât Comunitatea „are datoria de a întreține școli, spitale, văduve, pensionari, și copii săraci și ... taxele pe carne fiind benevole, după un proces verbal de 800 orășeni, comunitatea poate da carne fără plata de taxă acelor care ar dori să nu plătească...”²⁰⁴.

„În perioada imediat următoare, Prefectura a cerut Poliției locale alungarea lui Avram Marcu din oraș”²⁰⁵. În noiembrie 1890, dovedindu-se a fi o persoană violentă, acesta a intrat în conflict cu organele de poliție, agresând un sub comisar și un comisar”²⁰⁶. Între timp, Poliția a revenit asupra deciziei de a-l da afară din oraș pe acest haham²⁰⁷, mulțumindu-se să-i interzică dreptul de a tăia carne cușer²⁰⁸.

În urma anchetei făcute de Poliție, rezultă faptul că acest haham a fost adus în oraș de către cei doi conducători ai grupării Iancu Zilberman și Mache Ștaimberg Rusu, venit din Rusia.

„Avram Marcu Haham convoacă pe acei 150 de inși la Sinagoga lor din Strada Ovreiască și aici în mai multe rânduri le țin discursuri și a-i îndemna cu toată stăruința să-l menție ca haham, să desființeze bugetul, iar [indescifrabil] să rămână în profitul acelor 150 de evrei.

Această adunătură, influențată de discursurile hahamului Avram Marcu începe a face tot felul de desordine între ceilalți ovrei și afișează prin foi volante și cu sigiliul societății lor, că tacsă pe carne

²⁰⁴ Ibidem, f. 7 - 7 verso.

²⁰⁵ Ibidem, f. 10 - 10 verso.

²⁰⁶ Ibidem, f. 22.

²⁰⁷ Ibidem, f. 9.

²⁰⁸ Ibidem, f. 24.

cușeră esti desființată”²⁰⁹; această măsură ar fi dus însă la închiderea Spitalului și școlilor evreiești, rămase fără nici o sursă de venit.

Nesocotind interdicția dată de autoritățile locale, Avram Marcu continuat să taie carne cușer, învrăjbind și mai mult membrii comunității israelite din oraș; mai mult decât atât, el cerea dizolvarea Comunității Israelite (a Epitropiei acesteia, mai precis) și efectuarea unor noi alegeri, noii epitropi urmând să voteze un alt buget. Somat de Poliție să plece din oraș, Avram Iancu refuză să facă acest lucru, tăind carne cușer, ținând întruniri în sinagogă și îndemnând populația mozaică să se revolte contra liderilor lor. La 19 noiembrie 1890, Poliția Orașului Focșani este decisă să-l dea pe Avram Marcu pe mâna Procuraturii²¹⁰, mai ales în cazul când ar fi perceput taxe ilegale pentru tăiere de carne cușer²¹¹.

Neprimind ordine clare de la organele superioare, Poliția focșăneană a renunțat la supravegherea hahamului și la eventuala sa arestare²¹².

La 28 noiembrie 1890, hahamul Avram Marcu, simțindu-se în pericol, a fugit din oraș de teama că va fi linșat de evreii susținători ai Epitropiei²¹³, care susțineau că el taie cușer, percepând pentru aceasta taxa în folosul său²¹⁴. O lună mai târziu, răzvrătiții au cerut ajutorul Primăriei, solicitând libertate de acțiune hahamului - considerat preot - și neamestecul Epitropiei în viața grupărilor. Carnea pe care o tăia acesta era verificată la abator de reprezentanții Serviciului Sanitar - Veterinar²¹⁵.

Un an mai târziu, hahamii admiși de Epitropie au comis abuzuri, taxate prompt de israeliții focșăneni care, la 15 august 1891, înaintau Primăriei următorul Memoriu:

²⁰⁹ *Ibidem*, f. 26 - 27 verso.

²¹⁰ *Ibidem*.

²¹¹ *Ibidem*, f. 30.

²¹² *Ibidem*, f. 31.

²¹³ *Ibidem*, f. 40 - 40 verso.

²¹⁴ *Ibidem*, f. 53 - 53 verso.

²¹⁵ *Ibidem*, f. 71 - 71 verso.

„Subscrișii partea ce compune Obștia Israelită din Focșani venim prin prezenta a ne plânge Domniei Voastre contra măcelarilor vânzători de carne cușer, cari își permit a explota într-un mod hoșesc, vânzând carnea ce se consumă de populațiunea israelită cu 15 și 25 de bani mai scump kilogramul decât prețul corect al pieței pe când știm că astăzi nu mai avem nici o gabelă și nici o impunere de taxa voluntară asupra cărnei.

Vă rugăm dar să binevoiți a lua măsurile ce veți crede mai nimerite pentru ca pe de o parte să fie stabilit a nu se lua de la măcelarii israeliți mai mult decât vând măcelarii creștini, iar pe de alta carnea să fie cântărită de către un agent polițienesc pentru că acești exploatatori își permit fără jenă de lege a da lipsă [indescifrabil] câte 100 - 150 grame la fiecare kilogram.

Avem ferma convingere că Dv. ca părinte al orașului veți face a se stârpi răul și distruge flagelul care bântue o populațiune întreagă”²¹⁶.

La 14 octombrie 1893, atât rabinul, cât și Comitetul Israelit informau Primăria focșăneană în legătură cu recunoașterea hahamilor:

„Subsemnații membrii Comitetului de Administrație ai Comunității Israelite din acest oraș, constituiți conform Jurnalului Onor Consiliului de Miniștri după cum cunoașteți din petițiunea ce v-am adresat la 22 Septembrie a. c., avem onoarea a vă comunica că din partea comunității noastre am recunoscut și numit ca tăetori de carne, hahami, pe: Leibn sin Moise Haham și Iosupo Șar; și conform regulamentului comunal de administrație publică, vă rugăm respectuos a le da autorizațiile cuvenite, căci posedă cunoștințele cerute”²¹⁷. Legislația românească îi asimila „vânzătorilor de articole de obștească îndestulare”²¹⁸, hahamii fiind obligați să respecte Regulamentul de administrație publică.

²¹⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 30 / 1891, f. 5 - 5 verso.

²¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 54 / 1893, f. 15.

²¹⁸ *Ibidem*, f. 16.

În scurt timp, hahamii au manifestat ostilitate față de Comunitate, ei cerând desființarea gabelei, taxa prin care se asigura existența instituțiilor de binefacere evreiești²¹⁹.

Iată ce se spunea într-un Memoriu din 1895, adresat Prefecturii de către evreii nemulțumiți: „*De atunci [din 1893 - n. n.] și până în prezent vedem că parohia înființată se luptă în continuu cu un număr de hahami și anume: Moise Rabinovici, Șulem Sechter, Zeilig Manis Heeș și Osias Leib (tăetori de vite) spre a putea stabili această gabelă care ar putea aduce un venit comunității. Această regulare a unei gabele, neconvenind numișilor hahami, deoarece se pun sub un strict control al comunității de a nu putea lua o taxă ca plată pentru vite și păsări după placul lor, fac orice fel de intrigi spre a nu putea ajunge la nici un rezultat practic, de a nu putea cunoaște cifre certe și în urma căruia să se poată presenta un buget regulat onor Primăriei de venituri de cheltuială.*

*Acestea fiind aduse la cunoștința Dumneavoastră, Domnule Prefect, să binevoiți a lua măsurile în contra acelor persoane care tratează interesul lor mai presus de orice interes general și Dv. ... fiind obligat a vă interesa de binele nenorociților și a pune capăt intrigilor unor oameni despoeți de orice sentiment de umanitate”*²²⁰.

La 31 ianuarie 1895, Poliția Orașului Focșani făcuse deja cercetări în acest caz, dând lămuririle cuvenite Primăriei. Aflăm astfel că hahamii, „*Domnii Zeilig Moșcu Rabinovici, Manis Heeș, Iosub Șor, Osie Leib, Leiba sin Moise și Șulem Sechter, fără a fi recunoscuți de comitetul comunității prin diferite mijloace ș-au instituit ei însăși tacsări și perceperi de dări după la coreligionari, luând taxe de la fiecare vită ce taie câte 1 leu 50 bani plus carne și altele, de care fără să arate modul întrebuițării numișii Hahami și după cum se vede - și apropiază lor”*²²¹.

²¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1895, f. 2 - 3.

²²⁰ *Ibidem*, f. 4 - 4 verso.

²²¹ *Ibidem*, f. 5 - 6.

La 1 februarie același an, comportamentul rebel al hahamilor era socotit de Primărie drept infracțiune, solicitând Prefecturii darea lor în judecată²²², mai ales în condițiile în care aceștia erau în conflict cu Comitetul Israelit, care nu le acordase autorizația de funcționare²²³.

Câteva zile mai târziu, evreii se adresează din nou Primăriei, afirmând că sunt speculați peste măsură de vânzătorii israeliți de carne, aceasta fiind cu 15 - 20 de bani mai scumpă decât la colegii lor de breaslă creștini. Diferența de preț ascundea, în fapt, plata unei taxe considerate ilegale²²⁴, infame și aberante²²⁵.

În 1896, Prefectura ia decizia de a se percepe taxă numai pe carnea de pasăre tăiată de hahami: *„Se va interveni pe lângă Dl. Primar al Urbei Focșani a nu mai permite ca vitele casapilor creștini să mai treacă sub cușitul hahamilor și astfel să dispară privilegiul creat în favoarea societății israelite de a mânca partea cea mai bună a vitelor, rezervând pe cea mai rea creștinilor, precum și traficul ce se face între casapi în dauna societății creștine”*²²⁶.

La 6 octombrie 1896, Epitropia Comunității Israelite îi numea pe Moise Rabinovici, Șulim Schachter, Mones Herșcu, Zelig Marcu și Osias Leib Richter în funcția de hahami, cu drept definitiv de a tăia și vite la abator; cât despre Iosef Schar, Leib Haham și Benjamin Braunstein *„sunt numiți provisor, numai pentru tăiere de păsări fără a fi în drept a tăia vite la abator. Pentru aceștia trei din urmă își rezervă dreptul a-i revoca oricând din funcțiune”*²²⁷.

Activitatea hahamilor era strict monitorizată de reprezentanții Primăriei focșănene. La 2 septembrie 1897 de pildă, Epitropia Comunității Israelite a solicitat conducerii orașului următoarele: *„Populația Israelită din acest oraș, în zilele de sărbători mari, va fi lipsită de carne, deoarece în zilele de sărbători nu este permis*

²²² Ibidem, f. 7.

²²³ Ibidem, f. 9.

²²⁴ Ibidem, f. 13.

²²⁵ Ibidem, f. 14.

²²⁶ Ibidem, dosar nr. 46 / 1896, f. 3 - 3 verso.

²²⁷ Ibidem, f. 25.

hahamilor de a tăia; și astfel în tot timpul sărbătorilor, populațiunea israelită va fi silită a se lipsi de consumațiunea a cel puțin 15.000 kg carne cușăr, ceea ce ar cauza o pagubă nu numai Casei Comunei, dar și Casei Comunității noastre.

În vederea celor de mai sus, subsemnatul am onoare a vă ruga să binevoiți a dispune de a se permite hahamilor tăierea vitelor la abator, în seara zilelor de 13, 16, 24, 27 și 30 Septembrie, precum și 4 și 7 octombrie a. c. și astfel nu numai că populațiunea nu va fi lipsită de carne, dar și Casa Comunității nu va suferi pierdere” ²²⁸. Cererea nu va fi soluționată favorabil, legea nepermițând tăierile la abator decât ziua ²²⁹.

Din cei opt hahami de care dispunea Epitropia în 1897, doar cinci aveau dreptul să sacrifice atât vite cât și păsări, restul tăind doar păsări. Niciunul dintre ei însă nu putea să-și desfășoare activitatea fără recunoaștere din partea Primăriei ²³⁰.

În cazul hahamilor neautorizați, aceștia erau opriți de a tăia carne cușer de către autorități, pentru a nu mai putea percepe taxe, care micșorau venitul Comunității și încasările instituțiilor de binefacere din subordinea acesteia ²³¹.

În octombrie 1897, hahamii erau obligați să sacrifice vitele „numai la acei măcelari în privința cărora vor avea permisiunea de la epitropie” ²³², în speranța micșorării prețului acesteia, care devenise exagerat.

Au fost și cazuri în care hahamii, nemulțumiți de salariul primit, au recurs la o formă inedită de protest: tăierea păsărilor fără plata taxei cuvenite ²³³; așa s-a întâmplat, de pildă, cu Benzion

²²⁸ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1897, f. 26.

²²⁹ *Ibidem*.

²³⁰ *Ibidem*, f. 28 - 28 verso.

²³¹ *Ibidem*, f. 27.

²³² *Ibidem*, f. 31.

²³³ *Ibidem*, dosar nr. 51 / 1898, f. 1.

Margulies, la 9 ianuarie 1898, el beneficiind ulterior de o mărire de salariu cu 20 de lei ²³⁴.

La 31 mai 1901, hahamilor angajați provizoriu, Epitropia dorea să le ridice autorizația, Primăria opunându-se însă; întâmplător sau nu, decizia Epitropiei venea la scurt timp după ce aceștia au cerut să fie plătiți la fel ca și colegii lor numiți permanent ²³⁵.

Conform dispozițiilor date de Primărie, hahamii nu tăiau cușer doar carnea vânzătorilor sau măcelarilor care practica prețuri rezonabile, ci și a celor care respectau regulile de igienă cerute de ritul mosaic ²³⁶.

Un caz aparte l-a constituit în 1901 hahamul B. Braustein, care „a perceput taxe din tăiatul paserilor la israeliți în folosul său personal și a amenințat cu bătaia pe Președintele Comunității” ²³⁷.

Angajat provizoriu, hahamul cu pricina a intrat în conflict și cu antreprenorul gabelei, care nu i-a acordat autorizația cuvenită; în timp ce acesta avea de recuperat bani de la Comunitate, hahamul îi producea pagubă. Consecințele comportamentului acestui „funcționar religios” ²³⁸ au fost nefaste pentru propria persoană: acuzat de imoralitate, a fost destituit din funcție și, cu ajutorul Poliției, expulzat din oraș ²³⁹.

În 1902, pentru o perioadă relativ scurtă, acesta a fost haham pentru o grupare israelită din Focșani, funcție din care își dă demisia la 2 martie, primindu-și retribuiția cuvenită. Va pleca din nou din oraș, cu întreaga familie. Conform ritului mosaic, renunțarea la funcție însemna pentru B. Braunstein imposibilitatea de a reveni în Focșani și de a mai fi haham pentru Epitropie sau pentru o parte din membrii Comunității Israelite ²⁴⁰.

²³⁴ *Ibidem*, f. 2.

²³⁵ *Ibidem*, f. 37.

²³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1901, f. 64.

²³⁷ *Ibidem*, f. 119.

²³⁸ *Ibidem*, f. 118 - 118 verso.

²³⁹ *Ibidem*.

²⁴⁰ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1902, f. 7.

Existența Comunității Israelite din Focșani este indisolubil legată de cea a sinagogilor, prima dintre ele (cea Centrală), fiind ridicată în jurul anului 1700²⁴¹.

În aprilie 1800, egumenul Mănăstirii Mera a cedat Comunității evreiești locul pe care s-a ridicat în 1827 Sinagoga din strada Concordia. Aceasta avea să fie reclădită în 1854; fiind distrusă de un cutremur, în 1896 s-a ridicat pe acest loc o altă sinagogă²⁴².

Vechiului cimitir de pe strada Perjoi i se adaugă - înainte de 1787- cel din cartierul Bahne; cel mai recent dintre ele a fost înființat pe șoseaua Focșani - Tecuci, la 1874²⁴³.

În 1839, cele 60 de familii de evrei polonezi din Focșani beneficiau de două sinagoge²⁴⁴.

În 1844 în Focșani funcționa Sinagoga Mică, iar în 1862, Sinagoga Beit Ha Kneset din strada Evreiască, actualmente Oituz²⁴⁵.

În 1890, în orașul de pe Milcov a fost dată cultului mozaic o altă sinagogă, după cum rezultă dintr-un Memoriu înaintat Primăriei de către 102 cetățeni evrei: *„Sinagoga Israilită din acest oraș ne mai fiind încăpătoare din casa înmulțirii populațiunei noastre israilite, noi subscrișii construind cu propriile noastre spese în partea nordică a orașului încă o asemenea Sinagogă, cu toate obiectile necesarii ritului religiunei noastre și spre a ne conforma regulamentului pentru administrarea averei culturilor, din 25 Augustu 1873 și articolului 52 din actuala lege comunală, avem onoarea a vă ruga, Domnule Primar, să binevoiți a lua dispozițiuni în conformitatea regulamentului menționat, de a se alege un epitrop la această instituție religioasă dintre enoriașii parohiei ce semnea presenta*

²⁴¹ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 232.

²⁴² Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 122.

²⁴³ *Ibidem*, p. 123.

²⁴⁴ Cezar Cherciu, *Vrancea și Ținutul Putnei. Un secol de istorie 1820 - 1920*, Editura Neuron, Focșani, 1995, p. 44.

²⁴⁵ Idem, *Focșanii - O istorie în date și mărturii...*, p. 232.

*suplică; îndeplinindu-se și celelalte formalități prescrise de legile țării, cărora rămânem obligați a ne conforma întocmai”*²⁴⁶.

În 1893 era în funcțiune și Sinagoga Centrală, ridicată de întreaga Comunitate și dotată corespunzător²⁴⁷.

În același an, procesiunile religioase evreiești erau reglementate de autorități prin intermediul Ordonanței date de primarul Dimitrie Tzanu²⁴⁸ la 23 august 1893: „*Văzând comunicarea ce ne-a făcut Dl. Medic Primar al orașului, că cu ocazia sărbătorilor israelite, cari vor avea loc pe la începutul lunii viitoare Septembrie, este usul a se face procesiuni numeroase la sinagoge, ceea ce poate aduce vătămare sănătăței publice, mai ales acum, când diferite maladii bântue populațiunea și timpul este călduros.*

Văzând dispozițiunile legii sanitare și regulamentul asupra boalelor infecțioase

Noi Primarul Orașului

Ordonăm

Toate localurile de rugăciuni vor fi ținute în perfectă stare de curățenie și aerisate continuu.

*Pe strade nu se permite adunări și procesiuni sub nici un motiv. Contravenitorii se fac pasibili de penalitățile prescrise de legea sanitară și sus citatul regulament”*²⁴⁹.

În 1894, în afară de Templul Coral, în Focșani cultul mozaic era oficial și la Templul Mic, Sinagoga birjarilor și Sinagoga Aha Verei²⁵⁰.

²⁴⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1890, f. 61 - 61 verso, 72.

²⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 54 / 1893, f. 1.

²⁴⁸ **Dimitrie Tzanu**. Președinte al Comisiunii Interimare (31 decembrie 1891 - 4 martie 1892) și primar între 5 martie 1892 - 23 octombrie 1895 (Maria Dumitrescu, Horia Dumitrescu, *Primarii din Focșani între anii 1862 - 1937*, în *Cronica Vrancei*, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 219.

²⁴⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 54 / 1893, f. 6.

²⁵⁰ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 258.

Peste numai cinci ani, în Focșani doar trei sinagogi mai funcționau ²⁵¹, iar în 1900 nu mai puțin de opt ²⁵².

În 1906, cultul era oficiat în șase sinagogi (trei în strada Concordia, două în strada Evreiască și una în strada Artei) ²⁵³.

Încă de la începuturile existenței sale pe plaiurile focșănene, Comunitatea Israelită organizase a așa - numită „*societate sacră*” ce răspundea de întreținerea și gospodărirea Cimitirului evreiesc ²⁵⁴ și de asigurarea carului funebru pentru membrii Comunității ²⁵⁵.

La 19 iulie 1889, evreii au protestat vehement în legătură cu impozitarea de către Primăria Orașului Focșani a carului funebru, pentru care Comunitatea trebuia să plătească 200 lei pe an: „*Pe considerațiune că carul în cestiune nu este la noi menit speculațiunei, nici că este cuiva închiriat..., foarte incorect Domnul agent l-a impus la plata de taxă către comună. Vă rugăm deci să binevoiți a dipusa pentru ca comuna să fie descărcată de plata unei atare dări care numai legală nu se poate numi*” ²⁵⁶.

În 1894 situația se repetă, prilej cu care B. L. Margulies, vicepreședintele Societății sacre israelite din Focșani, reamintește administrației locale că utilizarea carului funebru se face gratis de către familiile celor decedați, „*fiind un scop pur filantropic*” ²⁵⁷ de ajutorare a celor săraci.

În disperare de cauză, la 19 iulie 1894, președintele Societății sacre, I. Ch. Cremitzer și B. L. Margulies înaintează un Memoriu însoși ministrului de Interne, Lascăr Catargiu: „*Domnule Ministru !*

²⁵¹ Idem, *Vrancea și Ținutul Putnei...*, p. 197.

²⁵² S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 5 / 1900, f. 16.

²⁵³ Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 122.

²⁵⁴ Cezar Cherciu, *Focșanii - O istorie în date și mărturii...*, p. 82.

²⁵⁵ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 39 / 1934, f. 4.

²⁵⁶ *Ibidem*, dosar nr. 58 / 1889, f. 2.

²⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 39 / 1894, f. 4 - 4 verso.

Subscrișii membri Societății Sacre a Comunității Israelite din Focșani cu deviza <<alienarea bolnavilor și înmormântarea morților Israeliți >> venim a supune la cunoștința Dv. următoarele:

Încă la 1873 când s-a pus în aplicațiune legea Cimitirelor și ca morții să se înmormânteze afară din rayonul orașului, am înființat un cimitir cu o depărtare ca doi kilometri afară din oraș, înființând tot atunci un car funebru pentru transportarea morților și, deviza Societății este a se transporta cu acest car orice mort fie bogat sau sărac fără vreo plată întrucât Societatea e pur filantropică și urmărește numai acte umane și caritabile; ceva mai mult, la morți lipsiți de mijloace, Societatea procură din fondurile ei haine și tot serviciul cerut la un mort.

Onor Primăria locală, nevrând a lua în considerațiune scopul acestei Societăți, pretinde ca să plătim o taxă pentru transportul fiecărui mort, lăsând aceasta pe articolul 164 din legea maximului.

Și întrucât este evident și bine constatat că carul în cestiuie nu are destinațiunea comerciului prevăzut ... la legea maximului și pentru care am reclamat, dar autoritatea comunală a găsit cu cale a trece cu ușurință-plângerea adresată a insista la plată după tariful apreciat de ea a plăti atâta și atâtea la sută, pe când Societatea,..., nu primesce nici o plată.

Respectuos vă rugăm Domnule Ministru să binevoiți a avea în vedere justa noastră cerere și a dispoza ca carul Societății să fie scutit de veri-ce taxă întrucât cu el nu va face nici un comerț și nu poate intra în categoria articolului sus citat, care glăsuiesc că acei ce fac comerț cu pompe funebre etc. vor fi supuși la o taxă de 5 %”²⁵⁸.

La 23 iulie 1894, Ministerul de Interne informa Primăria din Focșani că nu recunoaște amintita Societate Sacră a evreilor din oraș; în aceste condiții, cererea Societății nu a fost soluționată favorabil²⁵⁹.

În 1890, în Focșani își desfășura activitatea Societatea meseriașilor israeliți „Achei - verei”, avându-l ca președinte pe Iacob

²⁵⁸ Ibidem, f. 7 - 7 verso.

²⁵⁹ Ibidem, f. 6 - 6 verso.

Zilberman²⁶⁰. Scopul ei era ajutorarea membrilor Comunității aflați în impas financiar, conducerea fiind asigurată de președinte, vicepreședinte, casier, controlor, secretar și un comitet compus din zece membri. În 1891, această Societate nu mai beneficia de fonduri, deoarece a construit o sinagogă în orașul de pe Milcov.

O altă Societate era Fraterna, cu un capital de 8.000 lei, înființată pentru „ajutarea membrilor ei în casuri de boală, moarte și fără lucru. ... După Statute, se compune din un președinte, un vicepreședinte, doi controlori, un secretar, patru inspectori și zece membri”²⁶¹.

La rândul ei, Societatea B'nei - Brith Zion a fost înființată în vederea ajutorării văduvelor și orfanilor, pentru care a cheltuit și ultimul bănuț din casierie; practic, este vorba de o filială, sediul central fiind în Capitală. Număra 50 de membri²⁶².

Până la 1896, aceste Societăți sacre (inclusiv Lew – Echod) erau independente față de Comunitate; ele au impus fiecărui evreu să plătească o taxă anuală pentru înmormântări și întreținerea cimitirelor.

Cu începere din acest an, toate aceste Societăți sacre s-au subordonat Epitropiei Comunității Israelite, singura instituție recunoscută de autoritățile locale cu drept de administrare a averii Comunității evreiești²⁶³.

Comunitatea Israelită din Focșani nu putea să existe fără școală. În anul 1875 de pildă, funcționau atât școala publică, precum și mai multe pensioane, în fruntea cărora se aflau Baruc Haim, G. Dailo, Ion Belfer și alții²⁶⁴.

Unele dintre ele erau școli religioase, iscându-se conflicte între acestea și cele laice, după cum rezultă dintr-un Memoriu înaintat Primăriei la 1 octombrie 1890: „*Subscrișii israeliți din orașul Focșani,*

²⁶⁰ *Ibidem*, dosar nr. 33 / 1890, f. 62.

²⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 6 / 1891, f. 7 verso - 8.

²⁶² *Ibidem*.

²⁶³ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 262.

²⁶⁴ Constantin Marafet, Ștefan O. Neagu, *op. cit.*, p. 85.

împreună cu alți 150, ai căror represintanți suntem noi, constituindu-ne în societate, am ridicat în Focșani o școală, unde ne întrunim pentru a face rugăciuni în religia mosaică, prin urmare orice cheltueli necesare acestui templu ne privește pe noi, fără a-i atrage și pe ceilalți israeliți, ba din contra tolerăm a veni la rugăciune pe oricine, chiar de nu ar face parte din societatea noastră.

Negreșit că la orice rit, școala trebuie să aibă servitorii ei cu cunoștințele necesare de dogmele bisericești, de aceea a trebuit ca să umblăm în toată țara și de abia am putut găsi la Roman un Haham anume Avram Marcu, aducându-l aicea cu soția și trei copii, angajându-l cu 50 lei pe lună, făcând contract de a-l avea în serviciu ... Școala noastră fiind liberă și neavând nici o legătură cu alte școli israilite aflate în Focșani, a căroră epitropi sunt niște israeliți bogați, acei epitropi pe o cale piezișă stăruie pe la Poliție, încât zilele trecute ne-am luat pe hahamul nostru, lăudându-se a-l bate și a-l trimite de unde a venit, ca un vagabond. D. Polițai însă l-a eliberat pe Haham, lăsându-l la datoria lui bisericească”²⁶⁵.

În 1897, în cele patru circumscripții ale orașului existau 339 elevi aparținând școlilor israelite. Cea mai cunoscută dintre ele era cea condusă de Leon Grünberg. Trei institutori predau aici Limba română, alți trei predând Limba ebraică: Pincaș Zilberman, Chaim Silber și M. Schor²⁶⁶.

Despre problemele cu care se confruntau aceste instituții în acea perioadă vorbește de la sine cererea adresată Primăriei Orașului Focșani de către Epitropia Comunității Israelite, la 25 aprilie 1898:

„Epitropia Comunității având localul propriu al Școalei de băești, care conform adresei Dv. N = 160 din 15 octombrie 1897, bazat pe ordinul D-lui Ministru Cultelor și Instrucțiunii Publice N. 50.425 / 12.009 seria B. nu poate cuprinde mai mult decât 136 elevi maxim.

²⁶⁵ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1890, f. 48 - 48 verso.

²⁶⁶ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 267.

Numărul copiilor în etate de a frecuenta școala fiind mult mai mare, epitropia se vede silită a mai clădi pe lângă corpul principal al școalei, încă patru camere pentru a putea încăpea un număr mai mare de copii.

Asemene este imperios necesar a se clădi un local pentru școala de fete, căci actualul local luat cu chiria, pe lângă că este prea mic, nu corespunde cerințelor unei Școli moderne.

Deoarece însă venitul epitropiei fiind prea mic pentru a putea acoperi și cheltuelile acestor clădiri, am decis în ședința din 12 corent de a emite obligațiuni de 20, 50 și 100 lei pentru suma de 20.000 lei, care vor fi garantate și plătite din venitul Gabelei în curs de 8 ani, cu dobândă de 5 % prin tragere la sorți, fiind trecut în bugetul fiecărui an suma analoagă²⁶⁷.

La 23 mai 1898, Primăria focșăneană înainta Ministerului de Interne documentația necesară aprobării celor solicitate de Epitropie, făcându-se precizarea că Școlii de Băieți, aflate în strada Israelită, i se va adăuga cea de fete, ce se va afla în strada Concordia²⁶⁸. Vechiul sediu era impropriu, chiria anuală fiind și ea foarte mare - 1.000 lei²⁶⁹.

La 8 iulie 1898, Ministerul de Interne trimitea răspuns Primăriei orașului de pe Milcov că s-au dat aprobările necesare efectuării împrumutului în baza Înaltului Decret Nr. 235 din 7 aprilie același an²⁷⁰.

Situația materială a unora dintre elevii și elevele acestor școli reprezenta o altă problemă delicată, existând la un moment dat posibilitatea ca aceștia să nu-și poată plăti taxele de examen ce era susținut la Școalele publice românești.

La 29 mai 1898, Comunitatea se vedea nevoită din nou să ceară ajutorul Primăriei: „*Epitropia Comunității Israelite din acest oraș dorind a presenta la examen un număr de 87 elevi și eleve din*

²⁶⁷ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 51 / 1889, f. 13.

²⁶⁸ *Ibidem*, f. 14 - 14 verso.

²⁶⁹ *Ibidem*, f. 15 - 15 verso.

²⁷⁰ *Ibidem*, f. 627.

*Școalele Comunității și deoarece zișii copii sunt săraci, astfel că nu pot plăti taxa cerută de lege și nici epitropia nu dispune de mijloace pentru a plăti acea taxă, vă rog respectuos, Domnule Primar, să binevoiți a ne elibera un act de dovedirea sărăciei zișilor copii, pentru a putea fi dispensați de taxa cerută de către Domnul Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice”*²⁷¹.

Primăria focșăneană nu a fost de acord nu numai cu scutirea de plata taxei, dar nici măcar cu reducerea ei, motivând că, pe de o parte, Comunitatea nu poate fi declarată insolubilă, iar pe de altă parte, problema nu este a acesteia, ci doar a părinților elevilor în cauză²⁷².

La 1899, evreii din oraș beneficiau de o Școală de Băieți, avându-l ca director pe Leon Grünberg și o Școală Primară de Fete, cele patru clase însumând 102 eleve, directoare fiind Ana Wexler. Fani Gelert și Jety Peisk predau Limba română, cea ebraică fiind predată de Marcu Carla Rosin. Pentru școlile acestea Comunitatea Israelită cheltuia 16.799 lei anual²⁷³. În anul următor, cele două școli erau frecventate de 620 de elevi²⁷⁴.

Începutul anului 1900 avea să pricinuiască alte neajunsuri elevilor evrei din Focșani. La 18 ianuarie 1900, inspectorul școlilor private din cadrul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice solicita administrației locale închiderea Institutului Mixt din Focșani, condus de L. Aufrichtig, situat în strada Concordia, deoarece funcționează fără autorizație ministerială²⁷⁵.

La începutul lunii martie, Revizoratul Școlar al Județului Putna informa Prefectura cu privire la faptul că școala mai sus - amintită încă funcționa, sfidând decizia ministerială de desființare. În aceste condiții, Poliția Orașului Focșani era însărcinată,

²⁷¹ *Ibidem*, f. 622.

²⁷² *Ibidem*, f. 624.

²⁷³ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 273.

²⁷⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 5 / 1900, f. 16 - 16 verso.

²⁷⁵ *Ibidem*, f. 1.

pe de o parte, să pregătească documentația necesară aducerii conducerii școlii în instanță, iar pe de altă parte, să închidă din nou școala ²⁷⁶.

Problemele financiare ale părinților elevilor evrei ies din nou la iveală în 1901 ²⁷⁷, când Epitropia aducea la cunoștința Primăriei următoarele: „Văzând că mulți copii din școala de băieți și fete nu-și pot procura cărțile școlare necesare, se decide a se cumpăra cărți pentru acest scop din articolul 67, solicitându-se aprobarea de la onor. Primăria” ²⁷⁸; aceasta din urmă avea să dea cuvenita aprobare, suma fiind de 265 lei ²⁷⁹.

Câțiva ani mai târziu, cele două școli israelite (una de băieți și cealaltă de fete) funcționau în două localuri aflate în strada Ștefan cel Mare ²⁸⁰.

În cazul celei de băieți, directorul Leon Grinberg avea destul de mulți contestatari, dacă ar fi să dăm crezare unui Memoriu înaintat de aceștia Primăriei, în 1901: „Școala e condusă în mare parte de un personal incapabil și totodată neconștiincios ca și epitropii înșiși, așa că nici așa - numiții profesori, nici dirigintele școlii, care - în treacăt fie zis - că are studii înalte de 4 clase primare, nu-și îndeplinesc deloc înalta lor misiune de a călăuzi pe copiii noștri pe calea instrucțiunii și a virtuții, grație incapacității, neglijenței, nepăsării și relei voinți a epitropilor noștri Renumitul diriginte al așa - zisei școlii noastre, un anume Leon Grinberg, seamăna în totul cu vestitul secretar M. Ungar. Cum exploatează acest din urmă totul fără muștrare de conștiință pentru interesele lui personale, tot așa exploatează și Grinberg dirigintele școlii totul și toate numai și numai pentru interesele lui egoiste și nu-l importă deloc mersul școlii și progresul copiilor noștri, cari își pierd ani întregi pe banca acelei

²⁷⁶ Ibidem, f. 5.

²⁷⁷ Ibidem, dosar nr. 48 / 1901, f. 112.

²⁷⁸ Ibidem, f. 113.

²⁷⁹ Ibidem, f. 111.

²⁸⁰ Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 144.

școli. El, Grinberg, își alege personalul, el angajează, el concediază. Persoanele care doresc a fi angajate trebuie mai întâiu să-i aducă un bacșiș lui Grinberg, bineînțeles în bani, o sumă bunicică; de acolo își dă dirigintele părerea lui asupra petiționarului, îl recomandă mai întâi lui M. Ungar, a tot - putintele al Epitropiei sau al epitropilor actuali și numai atunci petiționarul e sigur de reușită. Așa își schimbă renumitul diriginte personalul câte odată de 2 sau 3 ori pe an, ca să capete mereu bacșișuri fără a avea mustrare de cuget, dacă această schimbare perpetuă e folositoare copiilor sau nu. El, Grinberg, face și pe librarul; el are caiete și alte necesare școalei și depositul lui, în cancelaria școalei și toți copiii trebuie să cumpere numai de la el. El strânge câte 5 și 10 bani zilnic sau la 2 zile, pentru a ușura părinților de a strânge bani pentru taxa școlară, și la finele anului se obține admiterea gratuită a copiilor la examen, dar banii strânși câte 5 și 10 bani de la câteva sute de copii rămân la Grinberg. El are privilegiul de a veni la școală la 9 și de a pleca cu o jumătate oră mai înainte; el se interesează bine, dacă vine o inspecție de la județ sau de la București și pe loc trimite acasă pe cea mai mare parte din copiii lui și lasă numai câți cari se silesc de la sine la învățătură, pentru a mânji ochii domnului Inspector că copiii învață ...”²⁸¹.

În 1868, Comunitatea Israelită din Focșani înființează propriul spital pe care-l și întreține²⁸², dotându-l, în 1871, cu șase paturi²⁸³. Aici erau primiți însă și bolnavii creștini²⁸⁴

Spitalul beneficia de local propriu din 1875²⁸⁵.

²⁸¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 48 / 1901, f. 67 verso - 68.

²⁸² Virgil Paragină, Valeria Paragină, *Medicina și farmacia din Ținutul Putna pe masa de disecție a istoriei*, vol. 1, Editura Porto - Franco, Galați, 1993, p. 102.

²⁸³ Dimitrie F. Caian, *op. cit.*, p. 102.

²⁸⁴ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 48 / 1901, f. 103 - 103 verso.

²⁸⁵ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 191.

În vederea administrării corespunzătoare a Spitalului, în 1890, Epitropia Comunității Israelite a înființat un Comitet aparte pentru această instituție ²⁸⁶.

În toamna aceluiași an, la spital s-au făcut toate reparațiile necesare ²⁸⁷. În 1892, din motive financiare (lipsa contribuțiilor benevole ale evreilor focșăneni) spitalul se închide ²⁸⁸. În 1893, Primăria Orașului Focșani cerea Consiliului de Igienă din subordine să ia măsurile necesare cu privire la Spitalul Israelit, care „...s-a găsit în condițiuni rele” ²⁸⁹, pentru ca în 1895 acesta să nu mai funcționeze deloc, din lipsă de fonduri ²⁹⁰.

În 1901, Spitalul israelit, conform opiniei Serviciului Tehnic din subordinea Primăriei, constituia din nou un focar de infecție pentru oraș: „...Spitalul Israelit este instalat tocmai în centrul orașului nostru, în partea cea mai populată și prin situația sa atinge în mod foarte grav igiena publică. Deci este absolută nevoie ca acest spital să fie transferat cât de urgent posibil într-o parte mai laterală a orașului” ²⁹¹. În ciuda acestui avertisment, Primăria s-a limitat doar la a cere Epitropiei să facă toate reparațiunile necesare în termen de o lună de zile ²⁹².

Despre dificultățile materiale legate de întreținerea acestei instituții face referire o Adresă înaintată Primăriei focșănene de către Epitropie, la 15 octombrie 1901: „Nici o donațiune nu a primit până în prezent. S-a întreținut și se întreține de cătră Comunitate numai din taxa voluntară asupra cărnei ce se consumă de cătră evrei.

Spitalul e prevăzut în bugetul Comunității pe 1901 / 1902 cu suma de lei 6.970,75.

²⁸⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1890, f. 39.

²⁸⁷ *Ibidem*, f. 41.

²⁸⁸ Virgil Paragină, Valeria Paragină, *op. cit.*, p. 103.

²⁸⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 46 / 1893, f. 8 - 8 verso.

²⁹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 46 / 1896, f. 8 verso.

²⁹¹ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1901, f. 103 - 103 verso.

²⁹² *Ibidem*.

*Cum însă taxa fiind voluntară și neregulamentată, adeseori ea se desființează și atunci și Spitalul se închide până când iarăși, se înființează acea taxă pe carne”*²⁹³.

La 28 octombrie 1902, Epitropia se vedea nevoită să rezolve problema localului acestui spital, cerând aprobarea Primăriei: *„Actualul local al Spitalului Israelit devenind impropriu și prea mic conform cerințelor, timpului de față, comunitatea a decis de a transforma actualul local al școlii Școlii de băieți din strada Israelită pentru a se instala un Spital după cerințele moderne.*

*Pentru acest scop avem onoare a vă ruga Dle Primar să binevoiți a ne da autorizațiunea de a instala în acest local Spitalul, ca apoi să vă supunem un plan după care actualul local va fi transformat pentru a deveni propriu pentru un Spital”*²⁹⁴.

Primăria și Consiliul de Igienă și de Salubritate Publică din cadrul acesteia și-au dat acordul de principiu²⁹⁵; Școala de Băieți se va muta în localul deținut în strada Ștefan cel Mare, lăsând locul spitalului care va beneficia de saloane mai încăpătoare, grădină și curte spațioasă atât de necesare refacerii bolnavilor.

În plus, soluția aceasta era doar una de moment, deoarece Comunitatea Israelită intenționa să contracteze un împrumut de 40.000 lei, cu care să-și amenajeze un spital modern²⁹⁶.

Încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea²⁹⁷, evreii din Focșani beneficiau și de o baie rituală, a cărei existență este semnalată de documentele epocii.

Baia rituală - de la ebraicul „mikve” - era aceea *„Instituție a comunității evreiești unde se desfășoară ritualul evreiesc al purificării prin scufundarea în << apă vie... >>; loc de purificare - curățire pentru a participa la sărbători religioase...”*²⁹⁸.

²⁹³ Ibidem, f. 114.

²⁹⁴ Ibidem, dosar nr. 50 / 1902, f. 30.

²⁹⁵ Ibidem, f. 28.

²⁹⁶ Ibidem, f. 29.

²⁹⁷ Virgil Paragină, Valeria Paragină, *op. cit.*, p. 45.

²⁹⁸ Florin Petrescu, *op. cit.*, p. 165.

În 1888, aceasta nu era deloc întreținută corespunzător; drept urmare, în perioada imediat următoare, Baia Israelită avea să fie inspectată de un anume doctor Fotino, membru în Consiliul Sanitar Superior. Raportul întocmit de aceștia nu era deloc favorabil celor care răspundeau de Baia Israelită: *„Tabloul ce mi s-a prezentat vederei nu-și poate găsi descrițiunea decât în infernul lui Dante. Într-un local vechi, ruinat și înfundat de alte construcțiuni, cu o curte indescritibil de murdară, localul împărțit în compartimente pentru băi calde și de abur, fără aer și lumină și de o necurățenie din cele mai revoltătoare la interior, poporul lui Israil își lua baia sa dogmatică. Într-o sală pentru băi de vapor, este scena de efect a acestui cuib teribil de infecțiuni pentru orașul Focșani”*²⁹⁹.

Pe fondul insistențelor autorităților locale în ceea ce privește necesitatea clădirii unui nou stabiliment de băi, Baia a cunoscut închideri și deschideri repetate³⁰⁰; în tot acest timp, ea a constituit aproape în permanență *„un deposit de necurățenie care era vătămător sănătăței orașenilor”*³⁰¹.

În 1893 de pildă, la 9 februarie, Primăria anunța pe medicul primar al orașului că *„s-a primit din nou reclamă că baea evrească de la sinagogă a devenit infectă. Vă rog să mergeți urgent a constata starea în care se găsește și apoi să ceriți convocarea Consiliului de Igienă spre a se aviza la cele legale”*³⁰².

Inspecția făcută de urgență de către Serviciul Sanitar al Urbei Focșani dezvăluia o stare de fapt deloc îmbucurătoare: clădirea propriu - zisă și instalațiile din dotare nu erau întreținute corespunzător; căzile nu se puteau goli, canalele de scurgere fiind astupate; puțul absorbant și instalația de filtrare a apei erau considerate

²⁹⁹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 46 / 1893, f. 14.

³⁰⁰ *Ibidem*, f. 14 - 14 verso.

³⁰¹ *Ibidem*, f. 15.

³⁰² *Ibidem*, f. 1.

adevărate focare de infecție³⁰³. Ca urmare, problemele cu care se confruntau epitropii Băii Israelite nu erau deloc de neglijat³⁰⁴.

Situația nu era deloc ameliorată la 6 aprilie 1893, după cum rezultă dintr-un Memoriu înaintat Primăriei de către Serviciul Tehnic din subordine: „*Cunoașteți că baia Evreiască este construită din vechime tocmai în centrul orașului unde era o gârlă în care să scurgea toate necurățiile de la dânsa; acea gârlă cunoașteți iarăși că s-a astupat de Primărie iar apele murdare de la acea baie evreiască să scurg de atunci și până astăzi chiar în mijlocul stradei, exalând o infecțiune nesuferită pentru locuitorii limitrofi. Astăzi chiar dacă ați binevoi să veniți în fața locului, ați vedea o baltă lungă de mai multe zecimi de metri plină cu murdăriile ce se scurg în stradă de la acea baie, a cărui aspect verde la suprafață și plină de diferite obiecte în putrefacție fac aproape imposibilă trecerea pe acea stradă.*

*Astăzi când cu toții ne îngrijim de cea mai perfectă curățenie ce trebuie să existe în oraș față cu Holera ce oamenii de științe prezic că poate să ne viziteze, mă cred în drept a vă ruga ca cetățean și ca vecin cu această baie, să binevoiți a lua dispozițiuni pentru a fi strămutată la o margine a orașului ca și a noastră a Românilor, sau cel puțin să se oblige evreii ce o locuiesc să o țină în perfectă curățenie, iar apele murdare de la dânsa să se strângă cu îngrijire în vase și să fie transportate afară din oraș”*³⁰⁵.

Inspectorul comunal, medicul orașului și Consiliul de Igienă au atras atenția epitropilor Băii că aceasta ar trebui desființată și construită alta nouă; în cazul când nu existau fonduri pentru o asemenea destinație, se impunea efectuarea unor lucrări grabnice de reparații³⁰⁶.

³⁰³ Ibidem, f. 2.

³⁰⁴ Ibidem, f. 3, 5.

³⁰⁵ Ibidem, f. 6 - 6 verso.

³⁰⁶ Ibidem, f. 7 - 7 verso.

În ciuda acestor măsuri, după cum rezultă dintr-o Adresă înaintată Consiliului de Igienă de către Primărie la 9 mai 1893, situația Băii israelite nu cunoștea o schimbare în bine ³⁰⁷.

Conform legislației în vigoare, în baza acordului Primăriei Orașului Focșani, Epitropia Comunității Israelite încheia un contract de locațiune cu antreprenorul stabilimentului Băii (proprietate a Comunității) pe o anumită perioadă de timp. El avea în grijă buna funcționare a acesteia, cât și plata apei către Primărie ³⁰⁸.

La 22 mai 1893, Serviciul Sanitar al Orașului Focșani informa Primăria că Baia israelită se afla „într-o stare de necurățenie prea mare. În consecință vă rog să luați măsuri severe de represiune” ³⁰⁹; aceeași atitudine lua și Poliția Orașului Focșani, ca urmare a verificărilor făcute ³¹⁰. Drept urmare, la 29 mai 1893, Baia era închisă și ușile sigilate ³¹¹.

Între timp, Comunitatea s-a văzut silită să facă toate lucrările necesare în vederea reabilitării Băii Israelite, cerând Primăriei, la 8 iunie 1893, „... deschiderea ei ... și funcționarea ei, unde în lipsă de mijloace este unica speranță de curățenie și restabilire de sănătate a clasei sărace, care acum se află în suferință” ³¹² și care beneficia de gratuitate. De asemenea, „această baie este frecventată nu numai de israeliți dar și de parte din creștini” ³¹³.

Conform anchetelor Poliției, la Baia Israelită, din cauza vechimii și proastei administrări a clădirii, s-a surpat plafonul (cu tot cu grinzi), de la garderoba de la etajul II, deasupra aflându-se o cameră pentru baie la cadă. Din fericire, nu a murit nimeni, fiind doar câțiva răniți ³¹⁴. În condițiile în care clădirea era în pericol de a se

³⁰⁷ Ibidem, f. 8 - 8 verso.

³⁰⁸ Ibidem, dosar nr. 33 / 1890, f. 43.

³⁰⁹ Ibidem, dosar nr. 46 / 1893, f. 9.

³¹⁰ Ibidem, f. 9 verso.

³¹¹ Ibidem, f. 9 - 10.

³¹² Ibidem, f. 11.

³¹³ Ibidem, f. 11 verso - 12.

³¹⁴ Ibidem, f. 18.

prăbuși, ținând cont și de instalațiile Băii, degradate și ele, Poliția Orașului Focșani pleda pentru închiderea definitivă a Băii ³¹⁵. În plus, ea nu era racordată la instalația de canalizare a orașului, deversarea apelor murdare fiind o adevărată problemă ³¹⁶.

La 27 noiembrie 1893, Consiliul Comunal al Orașului Focșani a luat decizia de dărâmare a localului Băii Israelite din strada Sinagogii ³¹⁷.

La 4 decembrie 1893, Comunitatea Israelită a protestat vehement în legătură cu decizia de demolare a Băii; zece zile mai târziu, Consiliul Comunal a respins acest protest ³¹⁸, menționând decizia de demolare a Băii Israelite ³¹⁹.

Provenind din ebraicul „*kaşrut*”, termenul de cașer (sau, după cum este menționat în documentele de arhivă cercetate, „*cușer*” sau „*cușăr*”) reprezintă acele „*Reguli alimentare evreiești cu privire la unele alimente și combinații de alimente care sunt potrivite sau nu pentru consum: mamiferele domestice sau sălbatice care au copita despicață și rumegă, peștii sau orice vietate care înoată, are coloană vertebrală și solzi, păsările domestice și sălbatice care nu sunt de pradă. De asemenea se aleg animale sănătoase pentru sacrificiu, nu se sacrifică în același timp mama și puilul, se sacrifică rapid pentru ca animalul să nu sufere, se scurge sângele pentru că acesta este considerat impur și nu se amestecă laptele (produsele lactate) cu carnea (produsele din carne)*” ³²⁰.

De o importanță crucială pentru existența Comunității Israelite a fost rezolvarea problemelor legate de taxa pusă pe tăierea rituală a vitelor și păsărilor - așa-numita carne cușer.

Era singura taxă percepută de Comunitate în vederea întreținerii cultului israelit, a școlilor israelite, a spitalului și pentru

³¹⁵ *Ibidem*, f. 18 verso - 19.

³¹⁶ *Ibidem*, f. 23 verso.

³¹⁷ *Ibidem*, f. 20.

³¹⁸ *Ibidem*, f. 23 - 23 verso.

³¹⁹ *Ibidem*, f. 25.

³²⁰ Florin Petrescu, *op. cit.*, p. 165.

ajutorarea săracilor și, în genere, a tuturor evreilor aflați în impas. Mărirea acestei taxe genera de fiecare dată conflicte în Comunitate, alimentate cu precădere de cei pauperi, aflați în imposibilitatea de a mai cumpăra carne. Situația era fără ieșire deoarece, conform ritului iudaic, evreii nu puteau cumpăra carne decât de la casapii iudaici care, la rândul lor, depindeau de hahamii care făceau tăierile rituale ale animalelor.

Așa s-a întâmplat la începutul anului 1889, când Ministerul de Interne cerea Primăriei Orașului Focșani să nu intervină într-o asemenea problemă, care este una strict a Comunității: *„Rămâne dar ca israiliții să plătească contribuțiunile ce vor voi, liberă fiind, dacă găsesc de cuviință, a nu plăti nici o taxă, adresându-se la casapii ce nu iau asemenea taxe”*³²¹.

La 4 februarie 1889, Prefectura Județului Putna informa Ministerul de Interne în legătură cu contractul încheiat de Comitetul israelit din Focșani cu cei doi antreprenori ai gabelei (taxa pe carnea de cușer). Taxa a fost arendată contra sumei de 35.900 lei plătită în mai multe rate lui M. Negher, casierul Comunității Israelite: *„Din punctul de vedere al comitetului Comunității Istrailite rezultă că cu venitul acestor taxe se susține un spital, o școală de băeți cu programul statului în care se predă limba Ebraică și Germană, se plătește personalul confesiunii Mozaice, se dă ajutor de medicamente bolnavilor fără mijloace, lemne și altele.*

Pentru a se ajunge la acest scop, toată Comunitatea Istrailită s-a cotizat benevol a se percepe taxele de mai sus, iar diferența ce va rezulta până la suma din contract, provenită din refuzul acelor ce nu vor voi să ia carne cușăr, se răsfrâng asupra comitetului.

Această societate cu totul privată, a căruia destinație este pentru fapte filantropice, n-a dat loc la nici o reclamație din partea coreligionarilor lor și se miră cum au venit în discuție.

³²¹ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 58 / 1889, f. 1.

*Totodată am arătat dorința de a se supune și cultul Istrailit regulilor privitoare pe cultul ortodox, cerând chiar protecțiunea legilor de o potrivă pentru toți”*³²².

Același Minister venea cu alte precizări la 11 decembrie 1889: „... se pot înființa taxe pentru întreținerea cultului, însă nu se pot pune în lucrare decât păzindu-se neapărat dispozițiunile legii, adică de a fi confirmate de Primărie, după ce s-ar face publicațiunea, prescrisă de lege și a fi transformate în proiect de lege, de nu ar fi prevăzute în legea maximului.

*Așa dar veși pune în vederea comunității israelite din acel oraș că, păzindu-se ca normă administrativă regulile ce se urmează pentru cultul ortodox, se poate înființa și în Focșani pentru cultul israelit un comitet (parohul, membru ales de obște, sau enorie și membru numit de Primărie, care va lua în mână sa administrarea venitului pentru cultul israelit sub controlul primăriei, având a-și prezenta anual bugetul și compturile pentru aprobare și cercetare”*³²³. Doar astfel taxa pe carnea cușer putea deveni legală, beneficiind de autorizația Primăriei locale³²⁴.

În octombrie 1890, au apărut tensiuni în Comunitate, legate de mărirea fără precedent a taxei cușer, rezultate de pe urma vânzării cârnii și a tăierii păsărilor³²⁵.

O lună mai târziu, evreii care aveau copii la școală și rude internate la Spitalul Comunității au fost la un pas de a se încăiera cu cei care susțineau desființarea taxei pe carnea cușer, veniți de puțin timp din alte părți ale țării. Conflictul a fost aplanat de prezența organelor de poliție³²⁶.

La 29 noiembrie 1890, Prefectura de Putna informa Ministerul de Interne că evreii din Focșani, având Epitropie și buget stabilit, au

³²² *Ibidem*, dosar nr. 33 / 1890, f. 3 - 3 verso.

³²³ *Ibidem*, f. 7.

³²⁴ *Ibidem*, f. 1 - 1 verso.

³²⁵ *Ibidem*, f. 45 - 45 verso.

³²⁶ S. J. A. N. Vn., fond Poliția Orașului Focșani, dosar nr. 6 / 1890, f. 40 - 40 verso.

fost de acord cu instituirea taxei pe carnea cușer și tăiatul păsărilor. Ideal era însă ca această înțelegere să dobândească putere de lege.

Contestatarii acesteia, adepți ai altor tipuri de taxe, uitau un fapt esențial: „*că taxele ce se percep pentru această epitropie sunt benevole și acelor ce nu voesc a le plăti, li se dă carne fără taxe*”³²⁷.

La 13 decembrie 1890, Ministerul de Interne trimitea Prefecturii Județului Putna Ordinul nr. 20.880: „*Văzând expunerile din raportul Dvs. N. 9.945 asupra plângerei istrailiților din Focșani pentru taxele ce se percep de la carnea cușar și tăerea păsărilor, vă răspund că nu se poate deloc legitima perceperea acelor taxe sub forma aprobării de către consiliul comunal a bugetului epitropiei fiind aceasta o eroare și în contradicție cu dispozițiile ordinului N. 22.868 / 89 și dar urmează ca asemenea taxe să treacă prin filiera legală și să fie apoi prezentate spre aprobare printr-o lege specială, iar până atunci nu se pot percepe decât în mod benevol, de la acei ce voesc a le plăti. ... În tot cazul nu se poate tolera perceperea de taxe de către noii asociați până ce nu vor îndeplini și dânsii aceliași forme prescrise prin sus citatul ordin; dar dreptul de a tăia păsări însă fără taxe, nu poate fi în nici un mod interzise*”³²⁸. În baza acestui Ordin, Poliția locală trebuia să-i dea pe cei vinovați de perceperea lor în judecată³²⁹.

Înființarea gabelei a fost reglementată prin Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 9 din 17 iulie 1893 și a Ordinului Ministerului de Interne nr. 21.156 / 1893, în vederea administrării veniturilor ce se adună din taxele percepute în scopul întreținerii instituțiilor de binefacere israelite și a desfășurării acțiunilor caritabile coordonate de Comunitate³³⁰.

³²⁷ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 33 / 1890, f. 66 - 66 verso.

³²⁸ Ibidem, f. 67 - 67 verso.

³²⁹ S. J. A. N. Vn., fond Poliția Orașului Focșani, dosar nr. 6 / 1890, f. 42.

³³⁰ Idem, fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 47 / 1895, f. 2.

De administrarea fondurilor se ocupa parohia aleasă de mozaici și alcătuită din rabinul M. Mayersohn (președinte), Hers Beer Hiscler, Iancu Leizersohn, Hascal Edelstein, Avram Grünberg (membri) ³³¹. Doar astfel au mai putut fi ajutați evreii aflați la strâmtoare și s-a reușit evitarea închiderii Spitalului Israelit și a Școlii Mixte Israelite ³³².

Un an mai târziu, la 22 octombrie 1894, 262 de evrei au menținut gabela, întocmindu-se cu acest prilej Procesul - verbal prin care se dau toate precizările necesare:

„Subsemnații israeliți din urba Focșani consultându-ne asupra situației comunității și necesitățile ei, văzând că aproape de 50 ani toate instituțiunile de binefacere sunt într-o părăsire desăvârșită, din care cauză un număr de săraci și bolnavi îndur cele mai mari mizerii, precum și un mare număr de copii cresc fără a primi nici o instrucțiune fiind lipsiți de școală. De aceea am convenit cu toți cei subsemnați a înființa o gabelă asupra cărnei tăiată cușar, obligându-ne de a plăti, o taxă voluntară din produsul căreia să se poată întreține atât școala cât și spitalul israilit din localitate precum și spre a se putea preîntâmpina toate nevoele comunității locale.

Pentru care finit am stabilit taxele următoare: 1) 15 bani la kg carne; 2) 10 bani de găină; 3) 20 de bani de găscă; 4) 30 bani de curcan și 5) 5 bani de pui” ³³³.

La începutul anului 1895, reapar conflicte în sânul Comunității legate de taxele pe carnea cușer, opozanții sabotând Epitropia și împiedicând strângerea veniturilor prin boicotarea votării bugetului ³³⁴. Ei au perceput însă de la membrii grupului dizident o altă taxă: *„cu liste benevole încasează de la fiecare câte cât vroesc a*

³³¹ Ibidem, f. 4 - 4 verso.

³³² Ibidem, f. 2.

³³³ Ibidem, f. 21.

³³⁴ Ibidem, f. 5 - 6.

da pe lună de la 1 leu 50 bani în sus”³³⁵, fără a da cuiva vreo justificare de cheltuire a banilor străniși³³⁶.

În mai 1895, litigiul este făcut cunoscut ministrului de Interne. Lascăr Catargiu, care era și președintele Consiliului de Miniștri³³⁷. Acesta nu a putut fi de acord cu dorința opozanților gabelei, de expulzare din oraș a rabinului M. Mayersohn, învinovățit de amestecul în administrarea fondurilor Comunității, atribuirea esențială a epitropilor, controlați de Primărie³³⁸.

Taxa voluntară pe carne cușer fusese stabilită încă din februarie 1895, cu acordul majorității membrilor Comunității Israelite. În baza prevederilor bugetare, ea a fost dată în antrepriză contra sumei anuale de 33.000 lei, preceptorii taxei fiind vânzătorii de carne cușer. Asociindu-se cu hahamii, ei au încasat câteva zile banii, dar nu i-au mai depus la casieria Comunității. Epitropia a protestat; drept răspuns, vânzătorii de carne cușer au încetat perceperea taxei pentru o perioadă de timp, după care au strâns iar banii, nedepunând însă nimic la Comunitate.

În disperare de cauză, Epitropia cerea Primăriei focșănene să nu permită tăierea și vânzarea cămii cușer decât de către vânzătorii autorizați de Comitetul Israelit. Referindu-se la consecințele iminentei închideri a Școlii și Spitalului, Epitropia afirmă: „... *neavând spital sau școală și în timpul verei ivindu-se vreo boală și rătăcind bolnavii săraci și copii pe strade ar putea periclita viața întregii populațiuni*”³³⁹.

Primăria avea să fie rezervată, nici sprijinul Poliției locale nefiind o soluție viabilă³⁴⁰.

În septembrie 1895, casapii iudaici, în colaborare cu hahamii, își vedeau nestingherit de treabă, vânzând carne cu 10 - 15 bani la

³³⁵ *Ibidem*, f. 22 - 22 verso.

³³⁶ *Ibidem*, f. 5 - 6.

³³⁷ *Ibidem*, f. 15.

³³⁸ *Ibidem*, f. 19.

³³⁹ *Ibidem*, f. 25 - 25 verso.

³⁴⁰ *Ibidem*, f. 24.

kilogram mai scump decât confrății de breaslă creștini. Nemulțumiți peste măsură de faptul că sunt obligați să cumpere carne la preț de speculă, evreii cer Primăriei să nu aprobe o scumpire a cărnii cușer decât cu maximum 5 %³⁴¹.

La 23 septembrie 1895, Poliția locală atrăgea atenția Primăriei asupra iminenței izbucnirii unui conflict între vânzătorii speculanți și încasatorii taxei, pe de o parte și clienți. La rândul lor, încasatorii, care susțin că au fost aleși de membrii Comunității și sunt autorizați de aceasta, nu au putut să lămurească organele de poliție în legătură cu destinația sumelor colectate, invocând diverse pretexte: „*Această stare de lucruri face ca în fiecare zi să fie certuri în hală, care degenerază în apostrofări și insulte între israeliți*”³⁴².

Câteva zile mai târziu, prețul cărnii a crescut cu încă cinci bani, generând un nou val de proteste din partea consumatorilor³⁴³, considerând prețul de 80 - 85 bani pe kilogramul de carne cușer un „*tribut indirect și nelegal*”³⁴⁴.

La 2 decembrie 1895, taxele pe carnea cușer au fost arendate pe bază de licitație unui grup de patru antreprenori. Timp de șase ani, ei trebuiau să verse în casieria Epitropiei suma anuală de 44.240 lei, ratele fiind bilunare. Prin această măsură, Epitropia își achita datoriile și putea garanta ajutorarea săracilor, remunerarea clerului, întreținerea școlilor de băieți și fete și a spitalului³⁴⁵.

În iulie 1896, prețul cărnii cușer avea să fie stabilit la valoarea stabilită de măcelarii creștini, măcelarii mozaici nemaiputând fi acuzați de speculă³⁴⁶.

La 5 octombrie 1896, Epitropia a înființat o taxă voluntară asupra cărnii cușer și a tăiatului păsărilor după ritul mozaic, după cum urmează:

³⁴¹ *Ibidem*, f. 34 - 34 verso.

³⁴² *Ibidem*, f. 32 - 32 verso.

³⁴³ *Ibidem*, f. 36.

³⁴⁴ *Ibidem*, f. 35 - 35 verso.

³⁴⁵ *Ibidem*, f. 4 - 4 verso.

³⁴⁶ *Ibidem*, dosar nr. 46 / 1896, f. 1.

- 20 bani pentru tăiatul unei găini sau rațe
- 40 bani pentru tăiatul unei găște sau a unei curci
- 60 bani pentru tăiatul unui curcan
- 10 bani pentru tăiatul unui pui de găină
- 40 bani pentru tăiatul unui kilogram de grăsime
- 20 bani pentru tăiatul unui kilogram de carne cușer.

Instituția amintită preciza cât se poate de clar că taxa este benevolă, fiind plătită doar de cei care doreau să facă acest lucru. Cei care nu doreau să scoată surplusul de bani din buzunar, se adresau Epitropiei, urmând să plătească pentru carnea cumpărată prețul normal ³⁴⁷.

Vechiul contract de arendare a gabelei nemaifiind valabil, la 1 noiembrie 1896 se arendează venitul taxei voluntare pe carne cușer și tăiatul păsărilor, pe timp de trei ani, antreprenorul fiind Jaques Zwickel, cu prețul de 50.150 lei ³⁴⁸.

Nici acesta nu avea să dovedească seriozitate ³⁴⁹, până la o viitoare arendare gabela fiind percepută în regie de către Epitropie ³⁵⁰. Pe acest fond de instabilitate, prețul cărnii cușer cunoaște din nou o creștere considerabilă ³⁵¹.

În decembrie 1899, gabela este pusă din nou în pericol de intenția măcelarilor de desființare a acesteia, din dorința egoistă de a încasa un profit de 10 - 15 bani la kilogramul de carne cușer. Epitropii îi acuzau pe măcelari că doresc „să poată ajunge mai curând la ținta de distrugere a comunității, lăsând 800 de copii săraci fără școală, sute de familii sărace pe drumuri fără nici un ajutor, bolnavii fără nici o îngrijire, au recurs la mijlocul de a interveni pe lângă onor Primăria de a se impune hahamilor epitropiei, de a tăia vite pentru

³⁴⁷ Ibidem, f. 22.

³⁴⁸ Ibidem, f. 30.

³⁴⁹ Ibidem, dosar nr. 47 / 1897, f. 29.

³⁵⁰ Ibidem, f. 30.

³⁵¹ Ibidem, f. 31.

*comerțul Dumnealor, deși aceasta numai în dauna comunității și în dauna oamenilor suferinzi din această comunitate”*³⁵².

Concomitent, evreii săraci erau nemulțumiți de cuantumul ridicat, în opinia lor, al acestei taxe; din acest motiv, casapii doreau să ajungă la o înțelegere cu ei, micșorând taxa³⁵³.

La 21 decembrie 1899, din lipsă de fonduri, Școala Mixtă Israelită avea să fie închisă³⁵⁴.

În 1901, instituțiile evreiești de binefacere se aflau din nou în impas, în condițiile în care, deși Epitropia percepea o taxă uriașă - 30 bani pe carnea cușer - banii tot nu erau suficienți pentru întreținerea acestora. Dacă epitropii nu ar fi dovedit atâta dispreț pentru banul public, strâns cu atâta greutate și de la evreii de rând, împovărați de probleme financiare, cu 30.000 - 35.000 lei pe an s-ar fi putut rezolva problemele Comunității. Pentru a colecta această sumă însă, era de ajuns o taxă de 15 bani pe carnea cușer și o mică taxă pentru păsările sacrificate.

Evreii nemulțumiți considerau că s-a ajuns la această tragică situație și datorită faptului că în ultimii ani Epitropia a încheiat mai multe contracte de arendare a gabelei cu antreprenori neserioși, care i-au pricinuit însemnate pagube la buget. În plus, acestora fiindu-le reziliate contractele de către Epitropie, s-au judecat cu aceasta la diverse instanțe, ajungându-se și la Curtea de Apel de la Galați. Mai mult decât atât, Epitropia a pierdut procesele, plătindu-le acestora daune cuprinse între 3.000 și 5.000 de lei, sume la care se adaugă și cheltuielile de judecată, onorariile avocaților și deplasările.

În fine, în ciuda protestelor, epitropii amenințau pe contestatarii lor că, dacă nu vor plăti taxa de 30 de bani pe kilogramul de carne cușer, gabela se va desființa și, odată cu ea, toate instituțiile

³⁵² *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1901, f. 55.

³⁵³ *Ibidem*, f. 64.

³⁵⁴ *Ibidem*, f. 50.

de binefacere ale Comunității, cu toate consecințele negative binecunoscute³⁵⁵.

Comunitatea Israelită din Focșani beneficia de un Abator propriu, aflat în plină activitate în 1894. La acea dată, Abatorul funcționa în baza unei autorizații dată de Primărie în septembrie 1892.

La 3 octombrie 1892, Consiliul de Igienă aflat în subordinea aceleiași instituții, a dispus mutarea în termen de 40 de zile a Abatorului, din cauza unor nereguli descoperite cu prilejul efectuării unei inspecții de rutină³⁵⁶.

Lucrurile nu s-au schimbat în bine nici în anii următori, după cum rezultă din Adresa trimisă Primăriei focșănene la 8 iunie 1901: „*Visitând tăerea de paseri a comunității istrailite, de lângă canalul Ispirliu, de la proprietatea Nr. 10, strada Canalul Halei, a Domnului Neculai Neagu, am constatat că starea sa este cu totul improprie destinațiunii și în imposibilitate de a se menține condițiunile igienice*

Tăerea se face într-o magazie de lemn cu podeală de lemn. Deși există un sgheab pentru tăetor, cu toate acestea părășii și pardoselile sunt îmbibate cu escațiunile sângelui și altor residuri intrate în decompozițiune, având un miros foarte desagreabil.

*Propunem să se desinfecteze prin spălare și stropire cu acid fenic 5 % și să se oblige comunitatea ca într-un termen ce veți binevoi a fixa, să construească o odaie anume pentru tăere din zid masiv, cu pardoseală și pereți de beton și ciment sclivisit și cu ventilații. Ca localitate găsim că locul unde se află, e bine, fiind lângă canal”*³⁵⁷.

Primăria s-a declarat întru totul de acord cu această modalitate de rezolvare a problemelor existente la Abator³⁵⁸.

Una din cele mai importante acțiuni de binefacere era însă asigurarea azimei pascale pentru evreii pauperi. La 19 februarie 1897,

³⁵⁵ *Ibidem*, f. 68 - 69 verso.

³⁵⁶ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 39 / 1894, f. 8.

³⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1901, f. 39 - 39 verso.

³⁵⁸ *Ibidem*.

Comunitatea Israelită se confrunta cu o serie de probleme în această acțiune filantropică, situație în care se vede nevoită să ceară ajutorul Primăriei:

„Epitropia Comunității Israelite văzând miseria în care se află o mare parte a populațiunei Israelite din acest oraș și pentru a putea ameliora întrucâtva soarta lor, am decis de a fabrica azimă (Pască) pentru zilele de Paște, din al căreia produs să putem ajuta săracii.

Pentru acest scop am întreprins această fabricațiune la două cuptoare, pentru care vă rog să binevoiți a ne da autoritatea cuvenită.

Deoarece însă din nenorocire pentru comunitatea noastră se află vreo câșiva semeni care prin agitațiunile lor au distrus comunitatea întotdeauna; și astăzi pentru a nimici opera noastră de binefacere, întreprind și ei fabricarea de azimă, nu însă pentru binefacere; pe când acest drept aparținea exclusiv Comunității și aceasta după obiceiul tuturilor comunităților din țară.

Vă rog să binevoiți dar respectuos să binevoiți a interzice fabricarea de azimă acelor persoane ce nu vor avea autorisarea epitropiei noastre” ³⁵⁹.

Primăria Orașului Focșani a venit în sprijinul Epitropiei, scutind-o de concurenți neloiali ³⁶⁰.

Concedarea dreptului de fabricare a azimei de către Comunitate celor interesați se făcea anual, în baza autorizației date de Primăria Focșani ³⁶¹.

După cum rezultă din documentele epocii, nu întotdeauna tranzacția încheiată de întreprinzătorul particular cu Epitropia Comunității Israelite era în beneficiul evreului sărac. Așa s-a întâmplat în ianuarie 1901, când peste 50 de evrei înaintau Primăriei focșănene următorul mesaj: *„Subsemnații societari meseriași din orașul Focșani, precum și alți locuitori Israiliți, venim cu profund respect înaintea*

³⁵⁹ *Ibidem*, dosar nr. 47 / 1897, f. 3.

³⁶⁰ *Ibidem*.

³⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 51 / 1898, f. 9.

Domniei Voastre prin aceasta a ne plânge cum că, transportându-ne la întrunirea Comunității Israilite în seara zilei de 21 Ianuarie 1901, unde s-a discutat și ținut licitație pentru fabricarea de azimă necesare paștelor anului curent, unde s-au oferit de antreprenor suma de 2.355 lei și în schimbul acestei sume dă dreptul antreprenorului a ridica prețul în loc de 35 bani, la 45 bani kg, spunând că suma de 2.355 lei o va lua de la antreprenor să o împartă la săraci pentru sărbătorile paștilor.

Subscrișii am protestat și protestăm sus zisile dispozițiuni de a se urca prețul de la 35 la 45 bani kg de azimă, fiindcă diferența de 2.355 lei nu se va împărți toată săracilor, ci numai o mică sumă după cum s-a făcut și în anii expirați.

Vă rugăm respectuos, Domnule Primar, a lua măsurile ce le veți crede de cuviință, pentru a nu se încheia Contractul de asemenea natură, ci a se face după cererea poporului, căci altfel suntem jefuiți”³⁶².

Așadar, protestatarii considerau că sunt siliți să cumpere azimă la preț de speculă, contribuind fără să vrea la acțiunile de binefacere ale Epitropiei. Or, legislația română prevedea clar un singur fapt: acela că respectiva Comunitate își poate întreține instituțiile și ajuta săracii, doar în baza contribuțiilor benevole și nu prin plata silită a unor taxe³⁶³.

La 24 ianuarie 1901, încercând să liniștească spiritele, Epitropia ținea să precizeze: „*Acei însă cari nu vor vroi a plăti acest preț, vor cere de la Epitropie dispensă, plătind astfel numai 35 bani pe kilo*”³⁶⁴.

Peste numai un an, situația s-a repetat, Epitropia dând explicații asemănătoare: „*După cum e uzul la evrei, fiecare, obligat de religie, trebuie să mănânce în zilele de Pasce numai azimă, nefiindu-i permis a mânca pâine.*

³⁶² Ibidem, dosar nr. 48 / 1901, f. 1 - 1 verso.

³⁶³ Ibidem, f. 2.

³⁶⁴ Ibidem, f. 3.

Cum însă majoritatea populațiunei Israelite fiind săracă și neputându-și procura cele necesare pentru zilele de Paște, Epitropiile Israelite din întreaga lume au însărcinarea de a îngriji pentru acești sărmani.

Astfel fiecare Comunitate ia asupra sa îngrijirea de Pască, ca pe de o parte populațiunea să nu aibă grijă de a-și procura individual Pasca, ceea ce ar fi imposibil, iar pe de alta, căutând ca din prisosul ce rezultă de la Pască peste prețul costului, să se ajute populațiunea săracă.

Așadar, Epitropia fixând prețul azimei la 45 bani kilo, are un câștig de 8 bani la kilo, ceea ce produce un venit în acest an de 2.030 lei.

Prețul de 45 bani se percepe numai de la acei ce pot plăti, acelora însă ce li se pare scump acest preț, li se va da Pasca cu 35 bani kilogramul, iar acelor cu desăvârșire săraci li se va da Pască gratuit și încă ceva numerar pentru alte cheltuieli de Pasce”³⁶⁵.

O preocupare constantă a Epitropiei Comunității Israelite a fost grija față de cei săraci sau strămtorați.

La 19 septembrie 1890, de pildă, un număr de 29 de evrei solicitau Epitropiei acordarea unui ajutor de mariaj unei tinere de 30 de ani: „*Subscrișii venim prin aceasta a vă face supusa noastră rugămintă pentru a face un act de caritate și de umanitate pentru fata orfană Dobriș ajunsă în etate de ani 30 lipsită de veri-ce mijloace neavând părinți pentru a i se elibera din casa Comunităței o ajutorință la mariajul ei cu suma de lei 300, prin care act vă veși atrage Benedicțiune cerească”³⁶⁶.*

Având nevoie de aprobarea Primăriei, la 12 octombrie 1890, Epitropia a înaintat o cerere în vederea rezolvării acestei probleme, menționând că suma ce se putea acorda era de 200 lei

³⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1902, f. 5.

³⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 33 / 1890, f. 54.

*„adjutorința pentru fata orfană numită Dobriș ajunsă în etatea majoră de 33 ani, cu cari bani să se poată mărita”*³⁶⁷.

La 28 noiembrie 1898, Epitropia înștiința Primăria cu privire la o altă acțiune caritabilă: *„Societatea << Pietate >> a Doamnelor Israelite din acest oraș, vroind a da în seara de 13 Decembrie a. c. un bal cu tombolă, din a căruia produs să distribuie lemne la săraci, subsemnatul vin respectuos a vă ruga, Domnule Primar, a da în această privință autorisațiunea cuvenită, cu dispensă de taxă, având în vedere scopul filantropic al acestui bal”*³⁶⁸.

În 1900, Comunitatea întreținea și o cantină (ospătărie) pentru săraci³⁶⁹.

În noiembrie 1901, Epitropia ajuta sărăcimea evreiască atât cu bani³⁷⁰, cât și cu medicamente, în valoare totală de 3.000 lei³⁷¹.

La 9 februarie 1902, Comunitatea Israelită dădea la Teatrul Lupescu o reprezentație teatrală în scop de binefacere³⁷².

Propunându-și prezentarea evoluției Comunității Israelite la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea, rândurile de față dezvăluie o multitudine de aspecte legate de existența acesteia.

Pornind de la atestarea documentară și informații de ordin statistic referitoare la populație, ocupații și instituții, continuând cu aspecte privind viața de cult și activitatea Epitropiei Comunității Israelite și terminând cu o serie de informații legate de rabini, hahami și spinoasa problemă a comercializării cărnii cușer, mărturiile de epocă reliefează, practic, o lume în diversitatea ei; se dovedește astfel că această Comunitate - avându-și locul și rolul ei bine conturate în societatea focșăneană - era un mecanism complicat, cu reguli și percepțe aparte, care depune un efort asiduu și permanent de a deveni parte integrantă a cetățenilor orașului de pe Milcov.

³⁶⁷ *Ibidem*, f. 53 - 53 verso.

³⁶⁸ *Ibidem*, dosar nr. 51 / 1898, f. 629.

³⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 5 / 1900, f. 16 - 16 verso.

³⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 48 / 1901, f. 117.

³⁷¹ *Ibidem*, f. 116 verso.

³⁷² *Ibidem*, dosar nr. 50 / 1902, f. 3.